

oud of out?

Nieuwe bestuursleden gezocht

Ouderdom spreekt mij natuurlijk aan. Een school van ruim 685 jaar, een gebouw vol beelden uit de Oudheid en een rector van ruim 62. Arme leerlingen. Gelukkig zijn zij met 1170 en lukt het hun om samen toch vooral een sfeer te creëren die eigentijds en modern is. En we doen graag

mee: iPads in de klas, smartboards (voor degenen die het gemist hebben: digitale schoolborden), computers all over the place en hippe feesten die het trouwens sinds het alcoholverbod niet meer halen bij wat u ongetwijfeld gewend bent.

vervolg op: **PAGINA 2**

IN DIT NUMMER:

Oscar Verhaar
Zes jaar
geborgenheid

6

In Memoriam:
Minus Polak
1928 – 2014
'Blijf tot uw laatste grom
mijn vriend'

12

Olivier de Neve
Choice of my life

22

EN VERDER:

Marietje d'Hane:	Gedachten rond een schoolmeester	3
Sander Waalkamp:	Gedichten	4
Klaas Taselaar:	de Idus 2014	4
Caroline Stoop:	Beauty & Brains	5
Pieter Steinz:	Plato's schepping van Sokrates	8
Lustrum 2013		10
Jan van Sloten:	Klassieke vorming: lust of last	14
I.M. Rieuwert Kok en Michiel Löwenberg		16
Sandra van Bijsterveld:	Ouder worden	17
Joost de Man:	Kralingse chic	18
Erasmiaans in de media:		21

praefatio

Oud en out!

We vergrijzen! Ik behoor officieel tot de babyboomers. Ben nog net uit 1954. We waren toen ik klein was inderdaad met veel. Overal speelden kinderen op straat en onze klassen waren overvol. Totdat ik in 1967 op het Erasmiaans kwam. Het was een gezellig klein schooltje dat in zijn bestaansrecht werd bedreigd door het gelijkheidssyndroom van de rode familie op het stadhuis. Ze worden er nu pas op afgerekend en het Erasmiaans bloeit. Tijden veranderen.

Met ons bestuur zijn we ook ouder geworden: vijf gezellige en productieve jaren. Tolle Belege is er gekomen, een film en de Idus. Het afgelopen jaar

stond in het teken van het lustrum en de reünie. Één van de tastbare resultaten is de Wall of Fame. Het was hard werken en niet iedereen heeft de eindstreep gehaald.

Nu gaan ook wij er mee stoppen. Met een zekere weemoed zullen we afscheid nemen. We doen het geleidelijk. Zo is Tolle Belege het werk van Marielle en zij werkt graag een nieuwe hoofdredacteur in. Er zit erg veel kennis bij Marielle en die mag niet verloren gaan. Voor Marjolein, Kees en mij geldt ook, dat we pas stoppen als we een paar leuke mensen hebben gevonden om ons op te volgen. We zijn er hard mee bezig. Je moet je zeker bij ons

melden, als je het leuk vindt om iets terug te doen voor de school die jou zoveel heeft gegeven.

We vinden dat onze opvolgers echt van een andere generatie moeten zijn. De veertigers moeten het overnemen. Met frisse ideeën aan de slag. Op mijn lijstje stond ook nog een jaarlijks tweedaags week-endfestival, zoals het Haganum in Den Haag dat ieder jaar organiseert. Het is er niet van gekomen. Maar het kan wel en het Erasmiaans wordt dan veel meer een onderdeel van de stad.

Het is belangrijk, dat zo'n bijzonder instituut als het Erasmiaans zijn bijdrage levert aan het culturele leven. En de oud-leerlingen kunnen daar een prominente rol bij spelen. Het is een groot netwerk,

dat zich vrij makkelijk laat activeren. Want dat viel mij zowel bij Tolle Belege als de Reünie op: als je ze iets vraagt, dan zeggen ze snel ja.

Dus vraag ik jullie nu: zoek een paar leuke mensen bij elkaar en ga lekker aan de slag. Het is inspirerend werk, rector Paul Scharff werkt zeer stimulerend en de vergaderingen zijn een prima gelegenheid om oude verhalen op te halen. Ik heb in ieder geval alles weer scherp. De school verdient een krachtig Semper Floreat met een ondernemend bestuur. Dit was wat mij betreft mijn laatste praefatio.

door **KLAAS TASELAAR**

Je bent nooit te oud om te leren, zegt men. Daar ben ik het mee eens. Zo heb ik onlangs - met behulp van een wel héél simpel ezelsbruggetje - het verschil leren herkennen tussen het Marssymbool en het Venussymbool. Het leven is sindsdien een stuk makkelijker voor me geworden nu ik me niet meer hoef af te vragen of ik nou per abuis een mannen-WC binnenloop.

En sinds het bijwonen van een gospelmis in een gospelkerk in Harlem, New York weet ik dat ze geen “Heeee man” zingen, maar “Amen”.

Je bent zo jong als je je voelt, zegt men ook. Dàt vind ik nou een misleidend aforisme. Hoe oud voel je je dan? Hoe ga je je dan gedragen? Ik heb nog nooit een puber horen zeggen dat hij zo jong is als hij zich voelt. Dus hoe oud ben je dan als je dat gaat denken?

Een klein afzakkertje met het bestuur na een vergadering levert een vermakelijk voorbeeld op. In een buurtkroeg ontwikkelde zich een gesprek tussen Kees de Graaff en een paar knullen over leuke en foute kroegen. In de loop van het gesprek vroeg Kees naar de leeftijd van zijn gesprekspartners (20) en deelde hun ongevraagd de zijne mee (56). Vervolgens informeerde hij het jeugdige gezelschap over een ouwe-lullen-kroeg waar hij niet kwam omdat het een ouwe-lullen-kroeg was. De oprecht verbaasde blikken van de jongens spraken boekdelen.

Wat ik hiermee wil zeggen: dit bestuur voelt zich niet oud. Integendeel. Wij kunnen nog veel ouder worden. Maar we vinden wel dat de jongere generaties, de dertigers en veertigers, nu aan bod moeten komen om het bestuurlijk stokje van ons over te nemen. Om jong, ouder en oud beter met elkaar te verbinden.

Oud. Het loopt als een rode draad door deze Tolle Belege. Oude talen, de Oudheid, oude wijze filosofen, oud-leerlingen, oude oud-leerlingen en ouderdom. En helaas als onvermijdelijk gevolg van ouderdom ook de dood.

In februari jl. overleed op bijna 86-jarige leeftijd oud-leerling Minus Polak. Zijn goede vriend, de journalist Max Christern, kijkt terug op zijn bijzondere vriendschap met deze markante persoonlijkheid.

Lingua Latina mortua est, vivat lingua Latina! Naar aanleiding van een interview in de NRC met de Duitse classicus Wilfried Stroh, die pleit voor algemene invoering van het Latijn als levende taal, schrijft Mariëtte d'Hane-Scheltema een interessant artikel over het Latijn.

Van Pieter Steinz een hoofdstuk uit zijn in maart 2014 verschenen boek *Made in Europe*. Aan de hand van aansprekende voorbeelden geeft Steinz in *Made in Europe* een overzicht van de cultuur die Europa bindt. Een geweldig boek dat als eindexamencadeau aan alle VWO-examinandi gegeven zou mogen worden.

De Idus, een jaarlijks terugkerende bijeenkomst tussen oud-leerlingen, ouders, docenten en andere geïnteresseerden, had dit jaar als thema “Klassieke vorming: lust of last?”. Een ingekorte versie van het inleidende verhaal dat de classicus Jan van Sloten bij die gelegenheid hield kunnen jullie in deze Tolle Belege teruglezen.

Ook jong talent komt aan het woord.

In april van dit jaar zond de NCRV een 80-minuten durende documentaire uit over de getalenteerde countertenor Oscar Verhaar. Deze film, *De Stem van de Meester*, ging over Oscar's toewijding en passie voor klassieke muziek. In deze Tolle een interview van Joost de Man met dit uitzonderlijk zangtalent.

Olivier de Neve houdt als singer/songwriter een grote belofte in. Hij vertelt waarom hij de zekerheid van een vaste baan heeft durven opgeven om zijn muzikale hart te volgen.

Een leuke, herkenbare column over ‘Ouder worden’ van tekstschrijfster Sandra van Bijsterveld en twee gedichten uit de binnenkort te verschijnen bundel van de dichter Sander Waalkamp maken deze Tolle Belege compleet.

Tot slot wil ik als aanmoediging voor aspirant redactieleden graag dit nog kwijt. Ik heb me nu ruim vijf jaar lang bezig gehouden met de Tolle Belege, waarvan de eerste vier jaar onder het hoofdredacteurschap van Walter Baghuis. Ik heb het met veel plezier gedaan en overall interessante mensen mogen ontmoeten. Het is echt leuk werk om te doen en in alle opzichten een goede leerschool als je je journalistieke vaardigheden wilt verbeteren of gewoon, zoals ik, van schrijven houdt.

En...ik heb me in die vijf jaar ook niet ouder voelen worden. Ik kijk uit naar jullie reacties.

vervolg van: **DE VOORPAGINA**

Maar u kunt gerust zijn: veel bezoekers vinden dat de school nog steeds ‘de Oudheid’ ademt. We koesteren onze beelden en illustraties in het gebouw die het verleden levend houden, de sectie klassieke talen (13 man sterk) timmert aan de weg met lezingen en een inspirerende invulling van de lessen klassieke culturele vorming, mooie cultuurprojecten in de onderbouw, verplicht kunstgeschiedenis in de vierde, florerende reizen naar Xanten in de tweede, Trier in de derde en Napels en Rome in de vijfde. We praten over ‘de gouden standaard’: hoe een gymnasium een gymnasium blijft en niet een ‘vwo-plus’ wordt, en af en toe discussies over het bestaansrecht van tradities.

Wat gooien we overboord? De inauguratie staat niet ter discussie (wel dilemma's over de vorm nu Arminius eigenlijk te klein is). Brood en Spelen blijft vaste prik op de donderdag voor de Kerst, de promotie vindt nog steeds plaats in de Laurenskerk (die commercieel gaat en schrikbarend duur is voor een middag), de leerlingenbond RGB neemt zich elk jaar voor meer te organiseren dan alleen de feesten (en slaagt daar heel soms in) en, waarschijnlijk van alle tijden, zijn de frequente discussies over wat nu eigenlijk gymasiaal is.

We werden een maand geleden ‘gevisiteerd’ (excusez dit modernistisch jargon). Een commissie bestaande uit rectoren van

andere gymnasia beoordeelden ons op een aantal aspecten waaronder de gymnasiale vorming. En dus waren we gedwongen alles wat we op dat gebied doen op een rijtje te zetten. Het viel niet tegen (vond de commissie ook). Een beetje tegen de stroom in lukt het ons nog wel degelijk om de leerlingen de kennis van de klassieken als een vanzelfsprekendheid te presenteren. Met als beloning vooral de waardering achteraf, van u als oud-gymnasiast en straks ongetwijfeld ook van de huidige leerlingen. En dat ‘vertalen’, die vaardigheid die zoveel tijd kost om onder de knie te krijgen. “Voor je eigen bestwil” hoorde ik lang geleden mijn moeder zeggen toen ze me levertraandruppels door de strot probeerde te duwen en hoor ik nu docenten zeggen bij weer een uur uitleg over één gecompliceerde Griekse of Latijnse zin. Mijn moeder kreeg gelijk, de docenten vast ook.

Kortom, de ouderdom, er is heel goed mee te dealen, weten waar we vandaan komen, geeft verrassende inzichten, het relatieve de waan van de dag, het verrijkt het leven en als je dan ook nog 1170 jongeren om je heen hebt, is al dat gepraat over vroeger heel goed te verdragen. Het Erasmiaans, nog lang geen ruïne.

door **RECTOR PAUL SCHARFF**

De lustrum actie van De Stichting Vrienden van het Erasmiaans Gymnasium om geld in te zamelen voor het opknappen van de Aula is een groot succes geworden. In totaal hebben 132 mensen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via de website “www.kleurdeaulablauw.nl”

een stoel te adopteren. Daarnaast kocht een viertal sponsors ieder 40 stoelen, zodat de totale bijdrage van op 7300 euro is gekomen.

De aula is inmiddels geheel opgeknapt en staat vol met frisse lichtblauwe stoelen.

De Stichting Vrienden van het Erasmiaans Gymnasium bedankt hierbij alle gulle gevers van harte!

**21e jaargang nummer 1
Juni 2014**

Tolle Belege is een uitgave van Semper Floreat, de oud-leerlingenvereniging van het Erasmiaans Gymnasium en verschijnt twee keer per jaar. Oplage:1.500

Redactie & Bestuur:

Klaas Taselaar
Kees de Graaff
Marjolein Leibbrandt
Mariëtte Gispén-Pronk
Joost de Man
Met dank aan Victor de Jonge (correcties)

Ontwerp en vormgeving
TradeMARC design&layout
www.trademarc.nl

Correspondentieadres:

Elisabethlaan 12
3051 JB Rotterdam

Bankrekeningnummer: NL13INGB0002150276 t.n.v. Semper Floreat
De contributie bedraagt € 15 per jaar of € 10 voor studenten (max. 5 jaar)

Opmerkingen/reacties/rectificaties/kopij:
administratie@semper-floreat.nl

colofon

Gedachten rond een schoolmeester

Camillus levert de schoolmeester van Falerii aan zijn leerlingen uit

Met deze woorden en beelden in gedachten keek ik de schoolklas na. Zouden zij het verhaal kennen? Lazen zij het straks ook in het Latijn? Moesten ze dan ook die coniunctivus ‘agerent’ verklaren (...zodat zij daarmee de verrader konden voortjagen naar de stad, al geselend) ? Of lezen ze dit in het Italiaans, zoals ze op Griekse scholen Homerus in het nieuw-Grieks lezen? Ik hoorde hun wegstervende stemmen nog. Zou dat schoolklas- Latijn van vier-en-twintig eeuwen geleden even vrolijk hebben geklonken? We weten er niets van, maar als het ergens op leek, dan vast en zeker het meest op wat aan mij zojuist voorbij was gekomen, en in ieder geval heel anders dan wat wij nu soms in de kerk of bij plechtigheden op de universiteit horen.

Nu, kort geleden, komen dezelfde vragen weer bij me op. Ik lees in de krant over Professor Wilfried Stroh, een Duitse classicus die vloeiend Latijn spreekt (met Duits accent) en zich beijvert om die dode taal weer een levende, internationale rol te laten spelen, zoals dat in de Renaissance het geval was. Hij zegt: “Ook Erasmus leerde Latijn als dode taal. Juist dat was de kracht ervan. Omdat het Latijn sinds Cicero niet meer wezenlijk is veranderd, konden schrijvers uit alle landen moeiteloos met elkaar communiceren. [...] Nederlanders hebben nu al moeite met Max Havelaar, maar Latijn is altijd precies hetzelfde gebleven”.

Met andere woorden: het is gemakkelijker een dode taal, die voor iedereen dezelfde is, te leren spreken dan een moderne die steeds verandert. En dat zou op school moeten beginnen: “... Latijn en Grieks worden als een soort puzzel onderwezen die je door allerlei trucjes moet zien ‘op te lossen’. Maar taal is ook een gevoelskwestie [...]. Tegenwoordig krijgen leerlingen per lesuur maar een paar regels Latijn te zien, omdat er verder alleen maar Nederlands of Duits wordt gesproken. Maar als je in het Latijn les geeft, horen ze een heel uur lang Latijn. Daar leer je enorm veel van, dan hoef je amper nog grammatica te onderwijzen.”

Een aardige professor, lijkt me, met wat al te optimistische ideeën. Bovendien met ideeën die zichzelf tegenspreken: als het een voordeel is dat Latijn na Cicero niet veranderd is, moet je het vooral niet gaan spreken en weer levend maken, want dan zal het ook veranderen.

Maar dat taal een gevoelskwestie is, daar heeft hij volkomen gelijk in. Dat is ook een reden ervoor te pleiten dat een tekst – in welke taal dan ook en zeker in het Latijn en Grieks – regelmatig hardop wordt gelezen of voorgedragen. Zo kunnen schoolmeesters hun gevoel leggen in datgene wat zij behandelen en kunnen leerlingen de grammatica laten spreken.

Zie: Livius, *Ab Urbe Condita*, V, 27. Vertaling: Sinds de stichting van de stad, door H. van Rooyen-Dijkman en F.H. van Katwijk-Knapp, uitg. Athenaeum-Polak&vanGennep, A'dam 2000.

NRC 14-3-2014, interview met prof. Dr. Wilfried Stroh.

door **MARIËTJE D'HANE-SCHELTEMA**

Toen ik vorig jaar in een klein stadje in zuid-Etrurië op een terrasje iets zat te drinken, kwam er een school-

klas voorbij, twaalf- dertienjarigen, twee aan twee, meester voorop, oude stadspoort door naar de velden

buiten. Ruim een half uur later zat ik er nog en kwamen zij terug, vrolijk pratend, iets minder twee aan

twee. De meester leek vermoeid, sommige leerlingen durfden naar mij te wuiven.

Ik moest denken aan een andere schoolmeester en zijn klas uit Livius' *De Urbe Condita* (V,27), waarschijnlijk omdat ik zelf schoolluffrouw ben geweest en dat verhaal vaak behandeld had. Misschien dat enkele Tolle-lezers het herkennen. Tenslotte is Livius is hier in Nederland jarenlang verplichte stof en eindexamen-schrijver geweest.

Hij vertelt hoe in Falerii – tegenwoordig Civitā Castellana geheten – de schoolmeester vaker met zijn leerlingen een wandeling buiten de stad ging maken. Zelfs toen Falerii door de Romeinen omsingeld werd (dat was in de vierde eeuw v.Chr., toen Rome veel aan gebiedsuitbreiding deed, en de Faleriërs wilde straffen voor hulp aan de stad Veii), bleef de schoolmeester trouw aan zijn rooster, maar nu met een minder pedagogische bedoeling. Hij bracht zijn klas tot in het vijandige kamp en bood daar de kinderen als gijzelaars aan, dus als middel om Falerii in bezit te krijgen. Diep verontwaardigd sloeg de Romeinse veldheer Camillus

het aanbod af, liet de meester-verrader ontkleden en gaf hem, o schande, naakt en met de handen geboeid aan de kinderen mee terug naar hun stad. Bovendien reikte hij gesels uit, waarmee ze hem moesten voortjagen. In het Latijn: “virgas eis, quibus proditorem agentem in urbem verberantes, dedit.” Mooie zin.

Terug in Falerii vertelden zij natuurlijk wat er gebeurd was. De bevolking en het stadsbestuur waren zo onder de indruk van de nobele reactie van Camillus, dat men besloot zich zonder slag of stoot aan zijn volk over te geven. Een gezantschap reisde zelfs officieel af naar Rome, ongeveer 60 kilometer (sexaginta milia passuum), en sprak daar, volgens Livius, als volgt:

“... u hebt in de strijd de voorkeur gegeven aan ridderlijkheid boven een voor de hand liggende overwinning, en wij hebben ons door die ridderlijkheid laten uitdagen en u de overwinning uit eigen beweging geschonken.”

LICHT

*Ik ben maar één man in de wereld, één gezicht
– Langs mijn slapen wentelen planeten door de nacht –
Maar sinds jouw adem het gebed van mijn gedachten streelt
Breng ik de dageraad die 's ochtends op de heuvels klimt.*

*Jouw glimlach schildert bloesems in mijn ogen;
Mijn woorden dansen in mijn stem als jij verschijnt;
Mijn hart gaat zweven in een blonde tuin van rozen
Als jouw warme mond ontwaakt mijn voorhoofd vindt.*

*Jij heerst over het water dat ik kus. Ik klem
Jouw golven stevig in mijn armen tot een bruiloftslied,
Dat in mijn oren echoot en de zee gonst in de zee...
Jouw schoonheid geeft dat ik voor altijd van jou houden kan,*

*Want jij verlaat mij niet en komt niet dichterbij,
Zoals een horizon nog eenmaal aan een zinkend schip
Verschijnt – en als een hoge golf de mastboom overspoelt
Een nieuwe dageraad omarmt, die jou bezingt.*

Sander Waalkamp

VADER EN ZOON

*Ik wandelde voorbij en was soldaat.
Mijn armen waren wapens in zijn ogen.
Er werd geschoten. Hij was opgetogen.
Ik sloop en ik marcheerde over straat.*

*Ik was piloot en hij vloog met mij mee.
Ik liet de sneeuwtop van een berg verdwijnen.
Ons vliegtuig liet ik op de wolken deinen,
Totdat zijn droom vervuld was van de zee.*

*Ik was een brandweerman en er was brand.
Ik schreeuwde. Vlammen hadden rook gekregen.
Fonteinën van geluk blusten als regen.
Ik was een held en ik kwam in de krant.*

*Hij was een jongen, ik was een meneer.
Hij nam mijn hand, die hem niet was vergeten.
Hoe groot ik was, dat wilde hij graag weten.
Ik kuste hem en was zijn vader weer.*

Sander Waalkamp

Sander Waalkamp (pseudoniem van oud-leerling Sander van der Waal, eindexamenjaar 1993) was tussen 1997 en 2008 docent klassieke talen op het Erasmiaans. Van hem verschenen eerder de dichtbundels Beelden en Het vuurteken. De gedichten ‘Vader en zoon’ en ‘Licht’ maken deel uit van zijn te verschijnen bundel *In de wereld*.

DE IDUS: ‘ Klassieke vorming: lust of last? ’

De Idus 2014 was de laatste Idus waar Semper Floreat bij betrokken was. Met veel plezier dragen we de fakkel over aan Paul Scharff, die vanaf het begin zeer actief bij het programma betrokken is geweest. Het thema was: ‘ Klassieke vorming: lust of last? ‘ Centrale vraag: waar bestaat de meerwaarde van het gymnasium nu precies uit? En is die meerwaarde voor iedereen gelijk of is het zelfs mogelijk, dat de klassieke vorming voor sommigen meer een handicap is dan een voordeel?

Om dit debat zo scherp mogelijk te voeren, had Paul Scharff zijn voornaamgenoot Rosenmöller, voorzitter van de VO-raad, uitgenodigd als gespreksleider. En naast de Erasmiaanse classicus Jan van Sloten de Erasmiaanse ouders Emily Ansenk, directeur van de Kunsthall en Pierre Bokma als debatteurs. Om de klassieke vorming vanuit het kunstonderwijs tegen het licht te houden schoof Jeroen Chabot, directeur van de Willem de Kooning Academie, aan.

De formule was iets gewijzigd ten opzichte van vorige jaren. Na de klassieke inleiding over deze discussie in de oudheid, stond meteen het debat gepland waar ook de zaal aan kon deelnemen. Dit om de interactie te bevorderen. Maar de Wet van Murphy deed zich spijtig genoeg gelden. Eerst bleek Pierre Bokma verhinderd en een paar dagen voor de Idus overleed de broer van Paul Rosenmöller.

Dat werd improviseren geblazen. Gelukkig wilde Jankees Ouwerkerk gespreksleider zijn en besloten we dat we Pierre Bokma niet zouden vervangen. En Jankees deed het met een beperkte voorbereiding uitstekend. De geboren showman kreeg de zaal snel mee in het debat.

Nadat Jan van Sloten ons er in een doorwrocht betoog op had gewezen, dat dit debat zo oud is als de Oudheid zelf, vroeg Jankees Emily en Jeroen in te gaan op de vraag. Beiden hadden niet zo'n duidelijk beeld bij de eventuele meerwaarde of de mogelijke handicap. Ze gingen er pragmatisch mee om. Voor de één zal de meerwaarde er wel zijn en voor de ander niet. Het gaat meer om de motivatie van de leerlingen.

Dat was het moment waar Jankees op had gewacht: nu bracht hij de leerlingen in stelling. Waarom hadden zij eigenlijk voor het gymnasium gekozen en wat waren hun ervaringen? We-nigen hadden uiteraard voor het Erasmiaans gekozen vanuit de motivatie de Oudheid beter te leren kennen. En het viel niet mee om je aandacht bij de klassieke talen te houden.

Soepel switchte Jankees nu naar de oud-leerlingen. Hoe keken zij tegen de eventuele meerwaarde aan? Zij waren een stuk milder. Herkennen de crisisverschijnselen bij de leerlingen wel, maar vonden achteraf vrijwel unaniem dat de klassieke vorming hun goed van pas was gekomen. Zoiets als de tandarts. Achteraf voel je de pijn niet meer en over het resultaat ben je eigenlijk best tevreden.

Daarna bleef de discussie iets te veel hangen op de hoeveelheid uren klassieke talen en op de vorm van het onderwijs. Dat is een terugkerende discussie bij de Idus. Jan van Sloten verwoordde het standpunt van de classicici helder: je moet eerst wat uurtjes maken voor de lust kan beginnen. De leerlingen zien hier uiteraard maar beperkt het nut van in en Jeroen Chabot had hier wel begrip voor. Zijn enige lustgevoelens waren tijdens zijn bijlessen opgewekt door de prachtige benen van de vriendin van zijn bijlesleraar.

Na afloop waren er wat kritische geluiden te horen van ouders en oud-leerlingen. Zij vonden het niveau van het gebodene wat lager dan tijdens de voorgaande edities. Dat klopte ook wel. Paul Scharff en Ank Groenendijk doen er goed aan dit punt serieus te nemen. Na het verhaal van Jan van Sloten was een inleiding tot de discussie wenselijk geweest. Ook is het goed om te kijken of de bijdrage van de leerlingen naar een wat hoger abstractieniveau kan worden getrokken. Het wordt allemaal een beetje voorspelbaar op deze manier.

Het idee achter de Idus is prima. Het is een echte Erasmiaanse ontmoeting voor iedereen die op een of andere manier bij de school is betrokken. En door de actualiteit te verbinden met klassieke thema's draag je bij aan de relevantie van gymnasium onderwijs. Wel is de les iets meer aan kennisoverdracht te doen voor de discussie begint. Dan kan deze aan diepte winnen en worden ook de leerlingen makkelijker uitgedaagd om enigszins los te komen van hun dagelijkse besommeringen.

door KLAAS TASELAAR

The Beauty & the Brains: 11

Caroline Stoop, EINDEINDEXAMENJAAR 2006

Het is niet voor iedereen weggelegd om van zijn hobby ook zijn werk te kunnen maken. Met haar grote belangstelling voor mode en haar levensdoel zich nuttig te willen maken voor mens en natuur heeft Caroline Stoop kansen gezien haar idealen te verwezenlijken. Als sustainable fashion consultant levert Caroline een bijdrage aan de verduurzaming van de mode-industrie.

Waarom heb je gekozen voor het Erasmiaans?
Ik heb een twee jaar oudere broer Johan. Bij het bepalen van zijn middelbare schoolkeuze ging ik als klein zusje mee naar alle introductiedagen. Op het Erasmiaans werden er taarten gebakken dus was ik als klein kind al om. Bovendien gingen al mijn vriendinnetjes naar het Erasmiaans.

Wat ben je daarna gaan doen?
Ik ben kunstgeschiedenis gaan studeren in Leiden. Naast mijn studie ben ik actief geweest in het bestuur van de VeerStichting. Dat is een bestuur dat bestaat uit studenten die jaarlijks een drie dagen durend symposium organiseren. Daarvoor brengen ze 500 deelnemers bij elkaar, 250 studenten uit heel Nederland en 250 vormgevers van de maatschappij, met als doel om aan de hand van een maatschappelijk thema en met behulp van inspirerende sprekers een debat op gang te brengen tussen de studenten en de vormgevers. Ook ben ik lid geworden van de studentenvereniging Minerva en in mijn laatste jaar was ik praeses Bijstand (voorzitter ontgroeningscommissie van aspirant leden, red.). Ik heb mijn bachelor afgerond in Leiden.

Je bent niet afgestudeerd?
Ik heb de keuze gemaakt om niet mijn master Kunstgeschiedenis te gaan doen. Door alle activiteiten die ik naast mijn studie heb gedaan, zoals de VeerStichting, heb ik gemerkt dat ik de bestuurskundige kant op wilde. Ik ben naar de VU gegaan in Amsterdam om daar mijn master Organisatiewetenschappen af te ronden. Eind oktober 2013 ben ik afgestudeerd.

Waar werk je nu?
In januari van dit jaar ben ik vier maanden stage gaan lopen bij Schuttelaar & Partners met uitzicht op een vaste baan daar. In april kreeg ik te horen dat ik mocht blijven.

Wat voor bedrijf is dat?
Schuttelaar is een communicatieadviesbureau dat is gespecialiseerd in duurzaamheid en gezondheid. Wij zijn er van overtuigd dat de wereld gezonder en duurzamer moet worden. Het bedrijf is gericht op agrocultuur en food. Maar we hebben ook gemerkt dat er in de textielindustrie veel vraag is naar maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarom heeft het bedrijf een fashion team opgezet, dat alle modebedrijven in Nederland maar ook internationaal adviseert over duurzaamheidsbeleid en de communicatie daarover om zo mee te werken aan een betere wereld. Onze opdrachtgevers zijn zowel multinationals als kleine bedrijven binnen en buiten Nederland, ministeries en non-profitorganisaties. We proberen steeds internationaler te worden. Er is nu ook een SAC, Sustainable Apparel Coalition, een grote vereniging in Amerika, waaraan een derde van de mode-industrie is verbonden en waartoe steeds meer leden als NGO's en overheidsinstanties toetreden. Alle bedrijven die willen meewerken aan een betere wereld mogen meedoen aan de coalitie. Wij werken dan ook nauw samen met de SAC. En natuurlijk gaat alles in het Engels.

Kost dat je veel moeite?
Nee. Mijn moeder is Frans dus ik ben tweetalig opgevoed. Nu zie ik Frans niet echt als mijn moedertaal want daarvoor spreek ik het te weinig. Maar het heeft me wel veel opgeleverd omdat ik zo veel opener sta voor talen en ik niet in één structuur denk. Het Engels heb ik daardoor nog makkelijker opgepikt.

Het moet een dynamische wereld zijn waar je je nu in bevindt.
Heel spannend en dynamisch inderdaad. Er gebeurt zo veel en er kan nog zoveel meer. Het werk is zo leuk. Ook nog eens omdat de modekant altijd al mijn hobby is geweest.

Hoe hield je je daar dan mee bezig?
Toen ik op de basisschool zat mocht ik achter de naaimachine van mijn moeder. Ik heb mezelf geleerd kleding te maken en daar ben ik nooit meer mee opgehouden. Ook in mijn studententijd deed ik dat veel. Als onderwerp van mijn scriptie heb ik me beziggehouden met de vraag of creativiteit en ondernemerschap samengaan in omgevingen als de kledingindustrie en de haute couture. Ik heb daarvoor stage mogen lopen bij Mart Visser en Jan Taminiau en overall mee mogen helpen. Zo heb ik mijn hobby in mijn studie verwerkt.

Is de jurk die je aan hebt ook door jou gemaakt?
Nee. Die jurk is van mijn oma geweest. Ik heb een extreem hippe oma. Die verslaving aan mode heb ik van haar.

Heb je nooit overwogen om bijvoorbeeld naar de Willem de Kooning academie te gaan?
Jawel. Voor mijn bachelor Kunstgeschiedenis heb ik mijn drie keuzevakken gedaan bij de KABK (Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten, red.) in Den Haag namelijk fotografie, schilderkunst en tekenen. Die drie vakken heb ik daar afgerond. Kunstgeschiedenis vind ik echt de allerleukste studie die er is. Ik bedoel... bedenk het en je mocht het. Talloze uitjes naar musea. We zijn tien dagen naar Berlijn geweest. Ik heb wel hard moeten werken. Het is namelijk echt een alfa-studie en ik ben veel meer een bèta.

Vond je dan alles leuk? Moest je alles maar leuk vinden?
Ik vond niet altijd alles leuk. Wat ik heel leuk vind is fotografie.

Als kunst of ook om zelf te beoefenen?
Beide.

Ben je naar de tentoonstelling Framing Sculpture in Boymans geweest, met het werk van Brancusi, Rosso en Man Ray?
Ja. Ik vond het prachtig, die combinatie van die drie. Het liep zo mooi in elkaar over. Dat vind ik nou zo leuk aan kunstgeschiedenis: je merkt, je voelt gewoon... je kunt die stromingen echt herkennen, zien hoe bepaalde gedachten zich evolueren. Daar kun je alles aan relateren want alles wordt erbij betrokken: maatschappij, politiek, economie, generatieproblemen.

Is het werk dat je nu doet helemaal wat je wilt of droom je nog van andere dingen?
Dat vind ik moeilijk. Dat definieert zich elk jaar weer anders. In het begin wilde ik graag mijn eigen onderneming, mijn eigen modemerkt. Totdat ik beseftte dat ik eigenlijk graag een bestuurskundige functie ambieerde. Maar wat ik echt mijn hele leven lang al heb gewild is iets waardevols bijdragen aan de wereld. Wat ik nu doe vind ik geweldig.

door MARIELLE GISPEN-PRONK

Zes jaar geborgenheid voor countertenor Oscar Verhaar

Niet eerder kwam het voor dat deze verslaggever eerst de vader interviewde en zestien jaar later de zoon, en ook nog eens zonder dat hij a priori van de familierelatie op de hoogte was. Na een half uur in het gesprek met countertenor Oscar Verhaar, in het roezemoezige Engels aan het stationsplein, valt tergend langzaam de munt. Komt uit Kralingen, moeder hoogleraar, achternaam ‘does ring a bell’... “Zeg, wacht eens even, ben jij niet de zoon van...” Jazeker, zegt de zoon, dat was mijn vader. Een constatering bij de notulist met allerlei randassociaties over vergankelijkheid, ouder worden, sentimentaliteit en een vleugje holisme. Gelukkig serveert men bij Engels een smakelijk bockbier uit onuitputtelijke vaten, anders was het nog een treurigstemmende middag geworden daar.

door JOOST DE MAN

En dat terwijl het huidige gespreks-onderwerp, inmiddels 27 jaar, nogal jolig als elfjarige figureert in het verhaal over zijn vader Theo. We sloegen het vraaggesprek uit december 1998 met deze dwarse, eigengereide en op punten onaangepaste dichter, die zojuist de Anna Blamanprijs had ontvangen, er nog maar eens op na. We lezen, in een poging om het caleidoscopisch en nietsontziende karakter van deze gedoemde Kralinger te schetsen: “Zijn oudste zoon (11) stelt hij aan anderen voor als ‘dom en lelijk’. Wat steevast de reactie ‘hij is helemaal niet dom en lelijk’ oproept, hetgeen hij zijn zoontje, die wel wat gewend is, offreert als een ‘gratis en ongevraagd’ compliment.” Een tong als een rapier had die Theo, niet op de wereld gekomen om zich onzichtbaar te houden en om uit conformisme een vriendelijk woord tot jan en alleman te richten.

Die elfjarige jongen – die ook nog even de werkkamer van pa binnenkwam na school, zo staat ons bij – was dus Oscar Verhaar, eindexamen 2005, inmiddels een gevierd zanger van renaissance- en barokmuziek, gezegend met een uitzonderlijk stemgeluid, en om de dooie dood niet dom en zeker niet lelijk: daarvoor lijkt hij ook te veel op zijn rijzige, knappe vader (waarom drong de gelijkenis niet eerder door?), die wonderlijke Theo Verhaar die destijds acht maanden na het interview op 45-jarige leeftijd aan botkanker overleed. Het moet voor Oscar een verwarrende en onzekere tijd geweest zijn: vader overlijdt en de eerste klas van het Erasmiaans Gymnasium, met zijn overweldigende nieuwheid, wacht. Een niet te benijden positie, hoe je het ook wendt of keert. De analogie met de jonge Anton Wachter die in Terug tot Ina Damman na de dood van zijn vader de eerste klas van de HBS betreedt, is treffend, tot en met de klankkleur van de eigennamen aan toe, maar dit terzijde.

Geen diepgravend contact

Naar Oscar Verhaar nu. Dikke wollen trui, priemende ogen, donker haar alle kanten op, en dat laatste niet modieus-gecultiveerd maar puur natuur. Theedrinkend. Zeer voorkomend, met een ernstige uitstraling. Het duurt zelfs even voordat we het vousvoyeren loslaten. Hij denkt terug aan zijn brugklasjaar. “De dood van je vader, op die leeftijd, hakt erin. Laten we zeggen – ik voelde me niet zozeer alleen, of eenzaam zo je wilt, maar had geen diep-

“Als zanger vertel je een verhaal”

gravend contact met mijn klasgenoten. Ik ging goed met hen om, hoor, ik denk nog met plezier terug aan Olivier de Neve, Sarah Bovenberg, Kiran Bissumbhar en de Jonathan Shavit... ik was zeker geen zonderlinge ‘loner’, maar ik smeedde er geen banden voor het leven. Ik hield distantie. Of het een het gevolg was van het ander weet ik niet. Maar de tragedie rond mijn vader speelde zonder twijfel een rol.”

Wat Oscar in zijn vroege jeugd onderscheidde van het doorsnee Rotterdamse jongetje was zijn niet te onderdrukken zanglust. Hij herinnert zich al te goed de hele dag door te zingen. Of hij talent had wist men niet zeker, maar alles wees erop. Net als generaties jonge Rotterdammer-tjes uit de omgeving trad Oscar al vroeg, op zijn zevende, toe tot het Rotterdams Jongenskoor. Dat weer in de voetsporen van vader Theo overigens, die ook een fanatiek koorlid was geweest. Voor Maasstedelingen was de Scheepsbrug op het Stationsplein, repetitieruimte van het RJK, tientallen jaren een beeldbepalend gebouw (De Scheepsbrug staat nu aan de Leuvehaven, red.). Oscar: “Omdat ik van jongs af aan liep te zingen, altijd, de hele dag door, was het een logische stap. Na een basiscursus muziek bij de SKVR naar het Rotterdams Jongenskoor. Ik vond het heerlijk. Na twee jaar zat ik in het solistenklasje en in de zomer van 1999, de zomer dat mijn vader stierf, werd ik vaste solist van het koor.”

In matrozenpakjes gehesen koorknapen

Podiumervaring te over voor de jonge Verhaar. Alleen al in de Doelen zong hij 25 keer de Matthäus Passion. Tournees naar de Verenigde Staten en Rusland. Optreden in Wenen en tussendoor voet-

ballen met de Wiener Sängerknaben. Een immense repertoireopbouw en bron van bühne-ervaring, waarop Oscar nog altijd teert. En Erasmiaanse klasgenoten reageerden in het geheel niet schamper of spottend over zijn optredens tussen de in matrozenpakjes gehesen koorknapen. “Welnee, ik heb er nooit rare opmerkingen over ontvangen. Vele klasgenoten deden er ‘iets’ naast, of het nu voetbal en hockey was of iets kunstzinnigs. Kan me wel herinneren dat ik de open dagen van het Erasmiaans misliep omdat ik in I Pagliacci van Leoncavallo moest zingen in het Antwerpse Sportpaleis.”

Hoe ouder Oscar Verhaar werd hoe opmerkelijker zijn stemgeluid zich ontwikkelde. In weerwil van het klimmen der jaren en het bereiken van de adolescentie, behield Oscars stem zijn engelachtige, ‘hoge’ timbre, maar nu met de kracht en volume van een bijna-volvwassen man. De spreekwoordelijke baard in de keel leek op hem geen vat te krijgen. Door gebruik te maken van een zogenoemde falset, in de volksmond ook wel ‘kopstem’, kan een man die begiftigd is met deze biologische zeldzaamheid het stembereik evenaren van een vrouwelijke alt: ongeveer van de F onder de centrale C – de C boven het slot van de pianoklep – tot ongeveer een E erboven. En met een toenemende belangstelling voor vroege opera’s en liederen, samengevat onder de noemer Oude Muziek, is de ‘contratenor’ een gewild zanger voor rollen die in de tijd van compositie waren voorbestemd voor castraten. Denk aan een tegenwoordige internationale ster als Andreas Scholl, die in de voetsporen trad van pioniers als Alfred Deller en James Bowman. Ook het moderne opera-repertoire voor de countertenor is groeiende: componisten als Philip Glass, John Lunn, Jonathan Dove, Thomas Adès schreven dragende rollen voor het zeldzame stemtype.

Ik wil op de planken staan

Tijdens zijn eindexamenjaar stond voor Oscar Verhaar lang en breed vast dat hij een muzikale carrière zou nastreven. Auditie afleggen voor het Haags Conservatorium deed hij in de week waarin de rest van de klas op eindexamenreis naar Salou (‘zon, zee, zuipen’) ging. Jammer, maar wéér ging de muze voor. “Tijdens mijn eerste jaar aan het conservatorium drong het besef pas goed tot me door: ik wil op de planken staan en daar wil ik mijn brood mee verdienen! In Den Haag bij de afdeling Oude Muziek vormde Ton Koopman, nog steeds docent klavecimbel daar, een trekpleister: van de 150 studenten kwam een handjevol uit Nederland. De rest waren buitenlanders.”

De theoretische kant van de muziek bleek eveneens een onweerstaanbare magneet. Bekend aforisme uit de muziekwereld:

musici denken niet na over muziek maar maken het, musicologen denken na over muziek maar musiceren niet. Tijdens zijn laatste conservatoriumjaren startte Oscar al zijn studie muziekwetenschap in

“Ik was zeker geen zonderlinge ‘loner’ ”

Utrecht, omdat hij beide deed: uitvoeren én nadenken. “In een aria van Bach – ik noem maar een voorbeeld – kunnen specifieke combinaties van instrumenten van alles betekenen, tot voor die tijd belangrijke symboliek aan toe. Als je dat als musicoloog weet, begrijp je de muziek waarschijnlijk beter. Wanneer je tegelijkertijd zanger bent, biedt die wetenschap veel hulp. Ofschoon je er niet noodzakelijkerwijs een betere uitvoering aan over houdt.”

Het had een kwinkslag kunnen wezen, maar daar is Oscar de man niet naar. Muziek is een serieuze zaak en Verhaar vult zijn roeping in als een topsporter. “Mijn lichaam is mijn instrument. Roken is uit

den boze. Drinken slechts mondjesmaat. Voorzichtig zijn met mijn keel en stembanden. Gelukkig ken ik geen enkele podiumangst. Optreden doe ik in een ‘flow’ – ik sta al twintig jaar op de planken

moet je weten, met meer dan duizend optredens achter mijn naam. Ik moet erbij zeggen dat professioneel optreden me heel wat makkelijker afgaat dan tussen de schuifdeuren. In de huiskamer voor de verzamelde familieleden een lied zingen valt me niet mee. Je geeft je compleet bloot – als zanj-

ger vertel je een verhaal, over de liefde, over de dood, over weet ik wat... Dat kan erg confronterend zijn als je moeder zit te luisteren. Het enige lastige aspect van dit vak vind ik auditeren. Dat heeft de intensiteit van een optreden maar dan zonder applaus. Niet leuk.”

Voldoende emplooi

Oscar studeerde onder meer bij Lydia

Vierlinger in Wenen en won er de eerste prijs van de Oostenrijkse Barock Akademie. In hetzelfde jaar boekte hij successen bij de Opera Studio Nederland – inmiddels opgeheven door bezuinigingen – als Speranza in Monteverdi’s Orfeo in een enscenering van Pierre Audi. Oscar Verhaar en de toekomst? “Gelukkig is mijn stemtype uitzonderlijk. Er zijn gewoon weinig countertenors. Dus er is voldoende emplooi voor mij. De concurrentie tussen sopraneën is moordend want die zijn veel gangbaarder. Ik wil tot mijn vijftigste blijven zingen, dat moet kunnen. Voorlopig wil ik het lesgeven tot een minimum beperken – liever helemaal niet – omdat ik me wil concentreren op mijn uitvoeringen. Over tien jaar zal ik wel meer in het buitenland vertoeven, vermoed ik.”

Erbarmelijke techniek

Hebben zes jaar Erasmiaans hun sporen nagelaten, in positieve zin? “Onmiskennbaar. De school heeft me geleerd om de intellectuele uitdaging aan te gaan. Het zoeken naar de betekenis achter de muziek. Dat staat bovenaan. De school was niet elitair – een breed samengestelde school, met kinderen uit alle lagen en etnische achtergronden. Dat aspect heeft

zeker bijgedragen aan mijn maatschappelijk bewustzijn. En het gevoel van geborgenheid daar, de veiligheid... heeft me nooit verlaten.”

Voor welke muziek mag je Oscar wakker maken?

“Chet Baker. Trompettist en zanger. Vooral de muziek uit zijn jonge jaren. Een ontstellend goede zanger, maar met een erbarmelijke techniek. Toch vind ik die hoge, breekbare stem onweerstaanbaar.”

Na een ferme handdruk wikkelt Oscar Verhaar zijn sjaal nog eens goed om zijn nek. Hij stapt in de metro naar Prinsensland. Naar de verjaardag van zijn neef.

In maart van dit jaar verscheen Oscars eerste cd (‘Morte dolce’) met liederen van Claudio Monteverdi, Giovanni Girolamo Kapsperger en Giulio Caccini, maar met Constantijn Huygens als centrale figuur, en dat geeft het weer een Nederlands tintje. Vaste begeleider Michiel Niessen ondersteunt hem op de luit.

Plato's schepping van Sokrates

Wat bindt Europa werkelijk? Welke culturele verworvenheden zijn typisch Europees en maken de Europeaan trots?

In zijn boek *Made in Europe* (432 blz. 300 illustraties, € 34,90, uitgeverij Nieuw Amsterdam) verdiept Pieter Steinz zich

in het culturele DNA van ons continent. Aan de hand van 104 essays-in-pilvorm en evenzevele kleine 'vignetten'

maakt hij een rondreis langs de belangrijkste halteplaatsen van de Europese kunst; van de Ierse manuscripttraditie

tot de Roemeense Draculamythe en van de mazurka's uit Polen tot de bruggen van Calatrava. Het resultaat is een

culturele reisgids en een Europese kunstgeschiedenis ineen.

Hieronder een overdruk van hoofdstuk 70, over Plato en Sokrates.

Made in Europe

'Voetnoten bij Plato', zo karakteriseerde een Britse wijsgeer de Europese filosofische traditie. Niet helemaal terecht, want als het om invloed op het westerse denken gaat, mag je Plato's leerling Aristoteles ook niet uitvlakken. Per slot van rekening werden diens geschriften – over praktisch alle aspecten van filosofie en wetenschap – al eeuwenlang becommentarieerd toen Plato's werk ten westen van Constantinoel nog moest worden herontdekt. Bijna alle platoonse 'dialogen' (zo genoemd omdat de teksten doorgaans als een gesprek van Plato's leermeester Sokrates waren vormgegeven) werden door de renaissancegeleerde Marsilio Ficino in 1484 voor het eerst uit het Grieks vertaald. Alleen Meno en Faido, twee dialogen over de eeuwigheid van de ziel en de aangeboren aard van onze kennis, waren in het Latijn beschikbaar; net als een deel van Timaios, een scheppingsverhaal waarin de ideeënleer, of beter de theorie van de vormen, aan de orde komt.

Plato's overtuiging dat onze wereld slechts een flauwe afspiegeling is van een universum van onveranderlijke, ideale 'vormen', was de basis voor de mystieke filosofie van zijn navolgers, die 'het Ene' als grondbeginsel van de kosmos zagen. En omdat deze zogeheten neoplatonisten weer de inspiratiebron waren voor christelijke filosofen als Augustinus (die in het Ene natuurlijk God zag), had Plato – ook ongelezen – grote invloed op het denken in de Middeleeuwen. Vandaar dat hij samen met Aristoteles centraal staat in het fresco *De school van Athene*, dat Rafaël in 1510 in een Vaticaanse stanza schilderde. Plato, afgebeeld als Leonardo da Vinci, heeft Timaios in zijn linkerhand en wijst met zijn rechterhand naar boven, waar zich volgens hem de waarheid bevindt; Aristoteles staat naast hem en wijst naar beneden, om te onderstrepen dat kennis empirisch moet worden verworven.

Plato, die in Athene werd geboren als Aristokles en zijn bijnaam 'de Brede' waarschijnlijk dankte aan zijn postuur, is een filosoof met een kolossale reputatie – de eerste die zich systematisch bezighield met de vraag 'Hoe moet ik leven?'. Hij geldt als de founding father van het uni-

versitair onderwijs wegens de filosofenschool die hij stichtte in de boomgaard van ene Akademos (vandaar: de Akademie). Zijn dialoog *Symposion* is de bron van het begrip 'platonische liefde', de aantrekkingskracht tussen gelijken die niet seksueel geconsumeerd wordt. En met zijn beroemde Grotparabel, over mensen die vastgeketend zitten en de wereld alleen in de vorm van een wandprojectie aanschouwen, inspireerde hij niet alleen denkers en schrijvers maar ook filmmakers – denk aan de Matrix-trilogie van de gebroeders Wachowsky, die draait om een held die aan een schijnwereld in de toekomst probeert te ontsnappen.

Maar hoezeer Plato als denker ook prikkelt, voor liefhebbers van de letteren is Plato in de eerste plaats schrijver. Tussen zijn circa dertig dialogen zitten juweeltjes van vertelkunst (zoals het verhaal van de verzonken wereld van Atlantis, of de mythe over de oorsprong van de hetero- en homoseksuele liefde), geestige retorische oefeningen (zoals Euthyfro, waarin de aanvankelijk zelfverzekerde titelfiguur stukje bij beetje wordt afgebroken), aangrijpende staaltjes praktische filosofie (zoals Faido, waarin Sokrates rustig doorpraat nadat hij de gifbeker heeft gedronken), prachtige zinnen en onvergetelijke personages. Je kunt je bijna niet voorstellen dat dit literaire genie dichters als Homeros uit zijn ideale staat wilde verbannen. Maar dat was omdat de poëzie een belangrijke rol speelde in de Atheense opvoeding; generaties Grieken waren volgens de filosoof geïnctrineerd met ritmisch verpakte waarden en waarheden.

Plato, schrijver heette een bloemlezing die een jaar of twintig geleden werd samengesteld door Gerard Koolschijn, de vertaler die als geen ander het werk van Plato (ca. 425-378 v.Chr.) in Nederland levend heeft gehouden. Afgezien van de stijl is het vooral de hoofdpersoon van de dialogen die indruk maakt. Sokrates, een historische figuur die net als Jezus Christus geen geschriften heeft nagelaten en

door zijn stadgenoten ter dood werd gebracht, is het perfecte personage: een koppige oude man die naar eigen zeggen alleen 'weet dat hij niets weet' en door middel van argeloos doorvragen (elenchos, beter bekend als de sokratische methode) zijn gesprekspartners inzicht probeert te geven in morele dilemma's. En zijn levensverhaal is spectaculair. Na een leven in dienst van zijn geboortestad – als zelfbenoemde horzel van het trage paard Athene – wordt hij aangeklaagd wegens bederf van de jeugd en het niet aanbidden van de goden van de stad. Hij weet zich met een schitterende Apologie bijna vrij te pleiten, maar jaagt zijn rechters tegen zich in het harnas door voor te stellen hem te belonen in plaats van te straffen. In de gevangenis kiest hij niet voor de mogelijkheid om te ontsnappen (en gedwongen ballingschap), maar voor een beker met dollekerfel, opdat hij zeer bewust de oversteek naar het eeuwige leven kan maken. 'Aan Asklepios zijn wij een beker met dollekerfel, opdat hij met een verwijzing naar een doodsrитуeel. 'Verzuim niet hem die te geven.'

De Sokrates van Plato is grappig en quasibescheiden, maar ook gepassioneerd en scherp, soms betweterig en antidemocratisch, een meester van ironie en paradox ('deugd is kennis'), bereid om voor zijn idealen te sterven. Of hij écht zo geweest is, doet er niet toe; Plato heeft hem een ereplaats gegeven in de wereldliteratuur, in de galerij van archetypische personages. Sommige van deze literair-historische helden zijn spreekwoordelijk geworden; in de Van Dale staan Don Juan, Robin Hood, Uilenspiegel en Don Quichot als soortnamen. Waarom spreken we eigenlijk nooit over 'een Sokrates'?

De Sokrates van Plato is grappig en quasibescheiden, maar ook gepassioneerd en scherp, soms betweterig en antidemocratisch, een meester van ironie en paradox ('deugd is kennis'), bereid om voor zijn idealen te sterven. Of hij écht zo geweest is, doet er niet toe; Plato heeft hem een ereplaats gegeven in de wereldliteratuur, in de galerij van archetypische personages. Sommige van deze literair-historische helden zijn spreekwoordelijk geworden; in de Van Dale staan Don Juan, Robin Hood, Uilenspiegel en Don Quichot als soortnamen. Waarom spreken we eigenlijk nooit over 'een Sokrates'?

Cicero

Cicero

Door zijn biografen wordt Marcus Tullius Cicero (106-43 v.Chr.) afgeschilderd als een twijfelaar in de filosofie en een januskop in de politiek. Hij was zelfingenomen, hypocriet en snobistisch, en leed zijn leven lang aan megalomanie. Toch is hij de geschiedenis ingegaan als een groot man – als een der meest bewonderde Romeinen zelfs. Cicero had namelijk een overweldigend talent: hij kon spreken als Odysseus en schrijven als Kalliope. Zijn monumentale proza werd in later eeuwen – en vooral na Petrarca's ontdekking van zijn brieven – verheven tot gouden standaard van het Latijn, terwijl zijn retorische beheersing een inspiratiebron was voor Robespierre, Goebbels, John F. Kennedy en vele anderen. 'Cicero', schreef de Romeinse schoolmeester Quintilianus al in de 1ste eeuw n.Chr., 'is niet de naam van een man, maar van de welsprekendheid zelf.' Behalve redenaar en politicus was Cicero ook filosoof; zij het dat zijn kracht vooral lag in het vertalen en doorgeven van het werk van de Griekse wijsgeren. Zelf een stoïcijn, met een vast geloof in trouw aan de publieke zaak (res publica) en andere oud-Romeinse normen en waarden, liet hij zijn landgenoten kennismaken met de belangrijkste stromingen uit de Griekse filosofie – waarbij hij het denken en discussiëren voor de Romeinen vergemakkelijkte door Latijnse equivalenten te vinden voor de kernbegrippen uit het werk van Plato, Aristoteles, Zeno en Epikouros. Zijn rechtsfilosofische, ethische en theologische werken – *De legibus* ('Over de wetten'), *De officiis* ('Over de plichten') en *De natura deorum* ('Over de aard van de goden') – waren van grote invloed op de 18de-eeuwse Verlichtingsfilosofen.

door PIETER STEINZ

Plato en Aristoteles

De dood van Sokrates

DE REUNIE:

‘Vivat haec societas!’

Het blijft een apart fenomeen: eens in de vijf jaar een dagje terug naar school. Omdat ik had beloofd de jongens en meisjes van de kaartverkoop mentaal te ondersteunen, heb ik de reünie op een heel aparte manier ervaren. Ik heb iedereen persoonlijk kunnen verwelkomen en bij vertrek de reacties in ontvangst genomen.

door **KLAAS TASELAAR**

De meest verrassende ontmoeting was met Piet Moerman. Marielle had een ontroerend interview met hem gemaakt voor Tolle Belege en ik verheugde mij er enorm op hem te zien en te spreken. Wat een wonder van vitaliteit: 99 en eigenlijk erg weinig veranderd. Ik was blij dat hij mij herkende. Hij heeft als sportfanaat zoveel voor ons betekend. Het was in ieder geval mijn hoogtepunt van de dag.

Dat is het mooie van de reünie: iedereen zijn eigen mooie momenten. Bij de Wall of Fame, een prachtig project van Marielle en Paul Scharff, zag ik de familie Boddé een bijzonder moment beleven. Ik had het zelf ook toen ik een foto zag van het lerarencorps met mijn vader er tussen. Ook dat is de reünie.

Marielle had een mooi programma samengesteld. Een combinatie van de als altijd druk bezochte lessen van oud-leraren en gevarieerde bijdragen van verschillende generaties oud-leerlingen en de acteur Joop Keesmaat. Voor iedereen wat wils. Dat werd mij wel duidelijk uit de reacties van de vertrekkenden. En zoals Jan Spoelder zei: “Julie mogen alles veranderen, als ik die lessen maar mag geven”.

En er was wel wat veranderd. Kees had de praktische organisatie geheel uitbesteed aan de huiscateraar en dat was te merken aan de professionele organisatie. We hebben de fase van de met veel inspanning en enthousiasme gesmeerde broodjes nu definitief achter ons gelaten. Ruud Slootweg en zijn crew en alle medewerkers van het Erasmiaans zorgden voor een perfecte organisatie en sfeer. De bar bleef erg lang open en de warme hapjes nog lang goed op temperatuur.

Wat mij nu voor het eerst echt opviel: de reünie is eigenlijk een optelsom van klassenreünies. Als je klas er dus niet is,

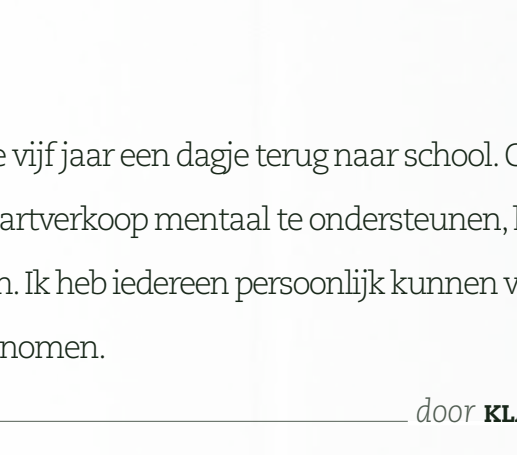
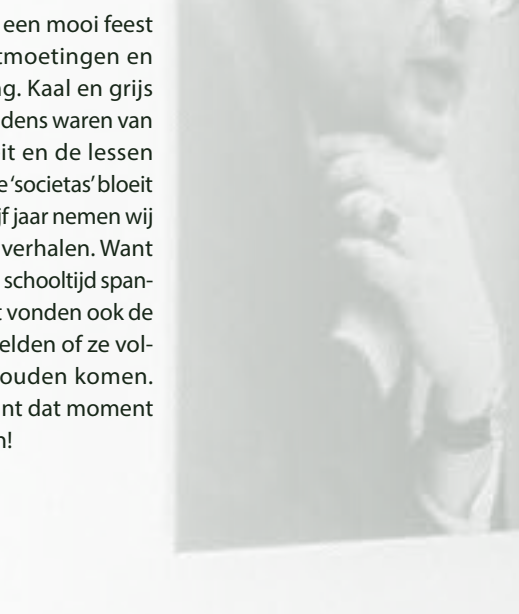
moet je het vooral hebben van het programma. Ik sprak een paar oudere dames waar de natuur zijn werk had gedaan. Ze waren nog maar met weinigen en ze wisten niet of ze de volgende keer nog kwamen. Eén mevrouw suggereerde om net als bij de vorige reünie’s ochtends een minicongres te organiseren. Dat was toen naar aanleiding van de publicatie over oud-rector Rein van der Velde.

Ik vind dat een goed idee. Het verbindende element was Van der Velde en daar kwamen verschillende generaties op af. Dan doet je klas er minder toe. Het Erasmiaans is altijd een kleine school geweest. Anders dan bijvoorbeeld het Montessori of het Libanon, waar leerlingen in veel verschillende klassen hebben gezeten en daardoor veel meer mensen kennen.

Ook waren er mensen, die het compacter en binnen hadden gewild. Ook iets om over na te denken, maar daar stonden vele enthousiaste reacties over buiten tegenover. Ik denk wel, dat we na moeten denken over de datum. Misschien toch weer naar november en dan zit je automatisch binnen. Kortom: veel dingen om over na te denken.

Maar bovenal was het een mooi feest met veel hilarische ontmoetingen en voorzichtige herkenning. Kaal en grijs doen hun werk. De optredens waren van een bijzondere kwaliteit en de lessen boeiender dan toen. Onze ‘societas’ bloeit en groeit en eens in de vijf jaar nemen wij ruim de tijd voor sterke verhalen. Want iedere vijf jaar wordt onze schooltijd spannender en mooier en dat vonden ook de oudere dames, die twijfelden of ze volgende keer wel weer zouden komen. Natuurlijk komen ze, want dat moment wil toch niemand missen!

Reüniefotografie Ron Burgering v.o.f.
www.burfo.nl

Minus met Max Christern

Minus en zijn gezin

Minus Polak

in memoriam

Hermanius Carl George Ludolf Polak

werd geboren op 12 mei 1928 in Rotterdam. Hij doorliep het Erasmiaans Gymnasium grotendeels in oorlogstijd en deed in 1946 eindexamen. Daarna ging hij Rechtsgeleerdheid studeren in Amsterdam. Na zijn kandidaats moest hij in dienst, zo zeiden de toenmalige regels. Het werd twee jaar Marine, waarna hij in 1950 zijn studie weer oppikte, gecombineerd met het rectorship van het Amsterdamsch Studenten Corps. In '53 studeerde hij af en kort daarna mocht hij als junior-advocaat aan de slag bij het Rotterdamse advocatenkantoor Van der Hoeven & Fokma. Hij werd partner bij het kantoor, dat in de loop der jaren via fusies uitgroeide tot het latere Nauta Dutilh. Minus keerde er steeds weer terug na een aantal uitstapjes, waaronder een promotie-onderzoek dat hij uiteindelijk afbrak na het plotselinge overlijden van zijn hoogleraar. Midden jaren zestig werd hij gemeenteraadslid voor de VVD in Rotterdam en korte tijd later wethouder. In 1974 stapte hij uit eigen beweging op na een conflict over de veiligheid op vliegveld Zestienhoven. Hij was daarna korte tijd voorzitter van het College van Bestuur van de Erasmus Universiteit en keerde eind jaren zeventig weer terug bij zijn oude advocatenkantoor. Van 1985 tot zijn pensionering in 1995 was hij lid van de Raad van State.

Zo'n kort, extra stukje over zijn loopbaan had voor Minus zeker niet gehoeven, maar ik vind dat het past bij een terugblik op het leven van een bijzondere man. De journalistiek refereerde in korte necrologieën slechts aan het moment waarop hij besloot op te stappen als wethouder in Rotterdam. En ondanks het principiële besluit van Minus dat daaraan ten grondslag lag, zouden we hem veel te kort doen als hij alleen daarom herinnerd wordt. Het belangrijkste in zijn leven waren de vriendschappen die hij met mensen opbouwde, en bovenaan stond zijn gezin: echtgenote Guus en dochters Tootje, Charlotte, Elisabeth en Herminia, die alle vier overigens tot plezier en trots van hun vader op het Erasmiaans zaten.

In Memoriam:

Minus Polak (1928-2014)

Op 4 februari van dit jaar overleed op 85-jarige leeftijd oud-Erasmiaan Minus Polak.

Journalist Max Christern (NRC Handelsblad, Ode) blikt terug op de bijzondere

vriendschap die hij had met deze unieke persoonlijkheid.

door **MAX CHRISTERN**

Op een ochtend in het voorjaar van 2003 kwam Minus Polak bij ons langs om een kop koffie te drinken. Dat deed hij vaker want hij woonde maar een paar straten verderop en zijn route op de fiets naar de winkels aan de Lusthofstraat in het Kralingse deel van Rotterdam voerde langs ons huis aan de Voorschoterlaan. Hij was jarenlang een van mijn vaders beste vrienden en sinds diens overlijden in het voorjaar van 1997 was die vriendschap op een natuurlijke wijze overgegaan naar een van de zonen. Oom Minus, de ‘zeg-oom’ die hij voor mij tot dan toe was geweest, werd zo ‘Minus’. Een unieke man met een prachtige naam, zo mooi dat we onze zoon in 2001 naar hem hadden vernoemd

Grote Minus – want dat werd hij bij ons, met een kleine Minus in huis - vertelde die ochtend over zijn plan om weer naar Spanje te gaan in september, het land dat al zo lang tot zijn favoriete bestemmingen behoorde. Vroeger fietste hij er al veel, later werd dat wandelen. Toen medio jaren negentig het einde in zicht kwam van zijn rijke werkzame leven – dat begon als advocaat en eindigde als lid van de Raad van State (zie kader) - besloot hij om meteen na zijn pensionering naar Santiago de Compostella te wandelen.

Eerst op de fiets naar Parijs, daarna te voet naar het bedevaartsoord. Hij wilde zichzelf weer leren kennen na alle drukke werkjaren, zo had hij zijn vrienden verteld. Nou, hadden mijn vader en een andere goede vriend tegen Minus gezegd: dan komen wij halverwege jouw tocht wel even kijken hoe dat proces verloopt.

Aldus geschiedde en die drie mannen, dierbare vrienden sinds hun studententijd in Amsterdam, beleefden onvergetelijk leuke dagen in Spanje. In de jaren die volgden na die eerste, lange wandeling naar Santiago, liep Minus steeds een deel van de route nog een keer of koos hij voor een nieuw pad. En steeds liep hij met iemand samen. Vaak waren dat zijn vier dochters, Tootje, Charlotte, Elisabeth en Herminia, die elkaar afwisselden als wandelmaatjes van hun vader. Soms ook goede vrienden.

Bij de koffie die we die ochtend in 2003 dronken, besloten we spontaan dat ik later dat jaar met Minus mee zou gaan. En in september van datzelfde jaar wandelden we tien dagen lang vanuit het midden-noorden van Spanje over de zogeheten ‘stille route’ met z’n tweeën naar Santiago. Alles bij elkaar legden we bijna 250 kilometer af voordat we voor de indrukwekkende kathedraal op het

plein van de heilige Spaanse stad stonden. Het werden, ook voor mij, onvergetelijke dagen. En zonder dat we het naar elkaar hoefden uit te spreken, liep ik daar een beetje met mijn vader, en Minus ook.

Ieder liep in z’n eigen tempo, dat was het prettigst, wist Minus uit ervaring. Onderweg kwam je maar heel af en toe iemand tegen en kon je al wandelend genieten van de rust, de stilte en de natuur. In de dorpjes op de route wachtten we op elkaar en dronken we koffie in de lokale kroeg. In de loop van de middag kwamen we aan in het dorp waar we zouden overnachten. Dan was er de siësta, een douche en daarna het hoogtepunt van de dag: de borrel, met bij gebrek aan jenever een glas Spaanse gin van het merk Larios. En dan kwamen de verhalen, de anekdotes, de grappen. Want als Minus iets heerlijk vond, was dat het: in de Spaanse avondzon het leven vieren, met een paar goeie verhalen en grappen, bij een glas bier met een borrel erbij.

Het was altijd een feest om die momenten met hem te beleven. Dat kwam niet alleen door zijn grote gevoel voor humor, maar ook door zijn heerlijke manier van vertellen. Het woord, gesproken en ook geschreven, was bij Minus Polak altijd in de best denkbare handen.

Die liefde voor taal kreeg hij voor een deel van huis mee. Maar ze kreeg zeker een extra dimensie in zijn studententijd in Amsterdam. Daar werd hij lid van het literair dispuutgezelschap Hebe bij het Amsterdamsch Studenten Corps. Hebe was kort na de oorlog een hecht gezelschap dat zich naast alle leut ook geregeld liet inspireren door de taal, gedichten in het bijzonder. Bloem, Den Brabander, Slauerhoff, Nijhoff en Du Perron – hun mooiste werk werd op het Hebehuis aan de Nieuwe Herengracht geregeld gedeclameerd.

Niet alleen gedichten rakelde Minus ook jaren later nog met gemak op, hij was een wandelend vat vol anekdotes, uitspraken en mooie verhalen. Vaak schreef hij voor zichzelf in speciale schriftjes uitspraken en andere zaken op die hem waren opgevallen om ze later dan nog eens te gebruiken in een voordracht of een verhaal. Het gaf zijn eigen speeches altijd weer iets verrassends en unieks, vooral ook door de geheel eigen wijze waarop Minus zijn verhaal bracht. Velen die hem ooit hoorden, zullen zich hem herinneren als een groot spreker. En dat was hij.

Maar hij was in mijn beleving nog veel meer dan dat. Want grote sprekers staan vaak boven de mensen, en Minus stond

altijd juist tussen de mensen.

Tijdens zijn jaren bij de Raad van State onderhield hij ook zijn Rotterdamse volkstuin en verbond hij als ambtenaar van de Burgerlijke Stand paren in den echt. In de lokale Kralingse supermarkt Van Ieperen was hij vaste klant en vriend van alle personeel, net als in vele winkels in de Lusthofstraat waar iedereen ‘meneer Polak’ kende en liefhad omdat hij iedereen altijd zo hartelijk groette en oprecht geïnteresseerd was in hoe het met de ander ging.

Ik heb twee keer met Minus in Spanje gewandeld. Toen het lopen ver van huis teveel werd voor hem, verplaatsten we ons reisdoel en liepen we, vergezeld door een goede vriend uit Hebe die ook met hem in Spanje had gewandeld, over delen van het Pieterpad. De laatste jaren werd wandelen te zwaar voor Minus. De ouderdom kwam, zo bevestigde hij vaak, bij hem met gebreken. Hij zeurde er nooit over. Zijn gehoor haperde, maar dat loste hij in gezelschap vaak op met een grap. Zijn geest bleef tot het laatst toe scherp genoeg om door te hebben dat hij af en toe niet zo scherp was. En hij bleef zich bewegen, schommelend op zijn oude damesfiets, met het bordje S-H op de bagagedrager, of wandelend door de lanen van Kralingen.

Voor de 13e verjaardag van kleine Minus kwam hij ook weer langs, op een vrijdagmiddag voor thee met roomsoesjes en een praatje met de jarige en zijn ouders. Toen hij vroeg of zijn naamgenoot nog moest voetballen de volgende dag en hij te horen kreeg dat dat zo was, stond hij er op om te komen kijken. En zo kwam het dat ik hem op zaterdag 18 januari ophaalde aan de Essenlaan om samen naar Excelsior te rijden. Daar dronken we koffie in de kantine, voor de wedstrijd en in de rust, keken we naar een zwaarbochten 2-1 overwinning van Excelsior D1 en aten we gevulde koeken na afloop. De dokter had hem verteld dat hij goed moest eten, vertelde hij in de kantine, waar barvrouw Riet een hand van hem kreeg en stralend zei niet te weten dat er nog mannen bestonden die hun pet afnamen voor een dame.

Zwaaiend verlieten we Excelsior. Hij had het prachtig gevonden, zei hij. En wij ook. In de breekbaarheid van zijn ouderdom straalde hij nog steeds uit dat van het leven vooral genoten moet worden. Zo zal ik hem ook blijven herinneren, als iemand die elke ontmoeting opfleurde met zijn aanwezigheid, met zijn woorden en met zijn interesse voor de ander, of dat nou de Koningin zelf was of de kassière van Van Ieperen.

De brieven van Minus heb ik bewaard. Soms waren ze met vulpen geschreven, naarmate hij ouder werd tikte hij ze op zijn oude typemachine. Vaak hoef ik maar één zin te lezen uit zo’n brief of ik tover hem zo weer kraakhelder op mijn netvlies.

Om de lezer een beetje gevoel te geven bij zijn schriftstijl, citeer ik de eerste alinea uit een brief die ik in oktober '97 van hem kreeg.

‘Waarde Max,

Getikte brieven krijgen altijd een zweem van onhartelijkheid. Vooral is dat het geval als de schrijftuur foutloos is, een onweerstaanbare lay-out heeft en een dodelijke regelmaat in het “type-schrift” vertoont. Duidelijkerwijze is dan de eersteklas secretaresse aan het werk geweest. Mijn weerzin wordt altijd wat minder als onmiskenbaar de briefschrijver zelf de toetsen in beweging bracht en er weinig van terecht bracht, - zoals in dit geval. Kortom, vergeef me maar dat ik mijn pen in het vet liet en alleen gebruik maakte van mijn Olympia Carina 2. Het is allemaal goed bedoeld en ik acht je hoog. Dat is zo!’

Hij schrijft verder over de vriendschap die hij deelde met mijn vader en die zo mooi gevierd werd tijdens de wandeldagen in Spanje. Daar, in het Noorden, vlak bij het stadje Hospital de Orbigo, schrijft Minus, hadden zijn vrienden weer eens gedaan wat ze vroeger vaak deden: gedichten gedeclameerd. Jouw vader, schrijft Minus, ‘liet ons horen het gedicht ‘Mirliton’ van Du Perron’:

*Mijn vriend, als weldra de ouderdom
Ons onherstelbaar heeft verzuurd,
Als onze leden, goor en krom,
En enkel nog door jicht bestuurd,
Verraden “’t ls gans uitgevuurd”
Zullen wij dan met stille trom
Verdwijnen, langs een achterbuurt,
Mijn vriend?*

*Dit wacht de fraaiste bruidegom:
De hardste munt raakt afgeschuurd,
Kruipt door ons vel en keert niet om –
’t ls wel! Blijft tot uw laatste grom
mijn vriend.*

Ze waren er alle drie nogal van onder de indruk geweest, schrijft Minus in zijn brief:

‘Blijft tot uw laatste grom mijn vriend – een bede na die mooie maar nogal onbarmhartige beschrijving van het ouderwordend lijf...we hebben die bede toen herhaald, niet wetende dat de declamator – zoals we later bemerkten – stellig onbewust die bede tot iets persoonlijks leek te maken.’

In de bijna zeventien jaar die volgden na die brief, heb ik een bijzondere en dierbare vriendschap met Minus mogen delen, ‘tot de laatste grom’. Minus was een man die ik eigenlijk louter in plussen kan herdenken. En onze vriendschap zal ik de rest van mijn leven intens koesteren.

Klassieke vorming: lust of last?

De Idus is een jaarlijks terugkerende bijeenkomst tussen oud-leerlingen,

ouders, docenten en andere geïnteresseerden. Dit jaar was het thema:

Klassieke vorming: lust of last? Waar bestaat de meerwaarde van het gymnasium nu precies uit? Hieronder volgt de - ingekorte - inleiding van classicus Jan van Sloten.

Graag wil ik u iets vertellen over de waarde van de klassieken voor de oude Grieken. Dat klinkt een beetje paradoxaal, maar dat is het niet. Ook de oude Grieken hadden hun voorbeelden. En ook de Grieken hebben nagedacht over de waarde van die klas-sieken, het nut en onnut, de lust en last ervan. Eén van die klassieken krijgt hier bijzondere aandacht: Homerus, de schrijver van twee epen, de Ilias en de Odyssee. Ook in geografisch opzicht beperk ik mij en wel hoofdzakelijk tot Athene. Ik begin dan met wat de Atheense staatsman Pericles van Homerus vond, vervolgens staan we stil bij wat voor een sa-menleving Athene was en welke waarde onderwijs en opvoeding daarin hadden en welke rol Homerus daárin dan weer speelde. Dan neem ik u mee naar een aantal filosofen, die een uitgesproken mening hadden over Homerus. Als hekkensluis-ter voor ik Alexander de Grote ten tonele. Wat dacht hij over de lust of last van Homerus?

Ik start mijn voordracht met de Ijlkrede van Pericles om zo in het verhaal te komen.

Pericles

Eén van de meest dramatische hoogtepunten in de geschiedenis van het oude Athene is de begrafenis geweest van de eerste gevallen in de zogeheten Peloponnesische oorlog in de tweede helft van de vijfde eeuw voor Christus. Deze oorlog werd gevoerd tussen de twee toenmalige grootmachten in Grie-kenland, Sparta en Athene. Twee in allerlei opzichten aan elkaar tegengestelde samenlevingen. Sparta de militaristische, totalitaire staat, een beetje zoals het huidige Noord-Korea, en Athene, een in onze ogen moderne democratie, een beetje zoals wij.

In de winter van het jaar 431 voor Christus wordt dus, onder veler belangstelling die staatsbegrafenis gehouden. En bij deze begrafenis houdt de toen-malige leider van de Atheners, Pericles, een toe-spraak. Deze toespraak kennen we als de Ijlkrede van Pericles en is later door de geschiedschrijver Thucydides opgetekend.

Deze rede is van belang om een goed beeld te krijgen van de Atheense samenleving, van welke zaken men toen belangrijk vond. Pericles steekt dan ook de loftrumpet over de staatsinrichting van Athene, namelijk de democratie, over de kansen die die democratie aan een ieder biedt. Pericles roemt ook de wedstrijdcultuur die er heerst en de vele feesten die jaarlijks in Athene worden gehouden. Niet minder belangrijk is de moed die wordt betoond in de strijd met andere steden. De Atheners zijn, aldus Pericles, onverschrokken als het erom gaat de eer van de stad Athene hoog te houden en de vrijheid van haar burgers te verdedigen. Pericles noemt ook het streven naar schoonheid als een van de drijfveren van de Atheense samenleving. Daarbij noemt hij ook wijsheid en rijkdom. Deze laatste zaken beschouwt hij echter niet als doel maar als middel tot wat wij zouden noemen zelf-

ontplooiing, de mogelijkheid voor iedere Athener tot het ontwikkelen van een zelfstandige persoon-lijkheid. Hij verklaart dan dat de stad Athene in al haar facetten een leerschool is voor Griekenland. Hij zegt dan kort hierop iets merkwaardigs. Pericles zegt namelijk dat de Atheners Homerus niet nodig hebben om hen te verheerlijken, de lof over hen te zingen, ja geen enkele dichter hoeft aan de Atheners zijn verzen te wijden. Athene staat voor zichzelf, Athene staat op zichzelf. Tot zover Pericles.

De Atheense samenleving

Hadden de Atheners Homerus niet nodig? Hier spreekt een zelfbewustheid die in tegenstelling staat tot wat wij over de Atheense samenleving weten en met name over haar omgang met hàr klassieke voorbeelden, zoals Homerus. Nota bene is zo'n honderd jaar vòòrdat Pericles zijn Ijlkrede uitsprak, de volledige tekst van de twee epen van Homerus, de Ilias en de Odyssee, van staatswege vastgelegd en opgetekend in juist Athene. Dat ge-beurde met het oog op de voordrachtswedstrijden die daar werden gehouden. Degene die het best uit Homerus kon voordragen viel in de prijzen. Het was dan wel handig om één en dezelfde tekst van deze dichter te hebben en zo is de tekst zoals wij die nu nog kennen definitief vastgelegd. Dat was rond 530 voor Christus. Bij die gelegenheid is, weten wij, ook aan geschiedvervalsing gedaan.

Wat wil het geval? In het epos de Ilias gaat het over de strijd van de Grieken tegen de stad Troje. Alle Griekse steden namen met een contingent schepen deel aan die massale strijd, die tien jaar heeft geduurd. En dat allemaal om een mooie vrouw, Helena. Deden àlle Griekse steden mee? Nee, de stad Athene werd in de Ilias nergens ge-noemd. Andere, kleinere steden dan Athene juist weer wel. Athene was toen dus totaal onbeteke-nend! Dat deed pijn en Athene heeft zichzelf dus later, zo rond 530 voor Christus, alsnog vermeld in de opsomming van Griekse steden die tegen Troje zijn opgetrokken. Een berucht staaltje geschied-vervalsing, dus. Ja, hoe kun je ook ontbreken in dat nationale epos van de Grieken?

En zo zitten we eigenlijk al midden in de discussie waar u voor bent gekomen. Een trotse stad, Athene, ontkent de hulp nodig te hebben van een dichter, Homerus, misschien wel dé dichter van Griekenland, die dan al weer een aantal eeuwen dood is, nota bene een dichter van wie het werk ten eigen bate door die stad Athene aangepast is. Zo belangrijk vond men dus die dichter. Die dichter was kennelijk de norm.

Om een goed beeld van de Atheense samenleving te krijgen kan de Ijlkrede van Pericles ons overigens goede diensten bewijzen. We komen dan misschien meer te weten welke rol het onderwijs in de sa-menleving speelde en welke betekenis dan het werk van de dichter Homerus voor dat onderwijs had.

Het onderwijs in Athene

Onderwijs was belangrijk en begon al vroeg. Vast staat dat kinderen al vroeg de elementaire zaken leerden: lezen, schrijven en rekenen. Ook hadden sport en muziek in het onderwijs, dat zich in het gymnasion afspeelde, een grote rol. Zowel de taal, het zingen en de sport spelen hier dus een hoofdrol. Sport vormde zelfs ongeveer de helft van het menu, zingen en omgang met poëzie de andere. Maar laten we ons niet vergissen in het doel van dat on-derwijs. Dat was enerzijds gericht op de dienst in de cultus, namelijk bedoeld voor het zingen van koorliederen bij religieuze festivals, anderzijds was dat onderwijs concreet gericht op oorlog. Vandaar de nadruk op de sportbeoefening. Dat past dus heel goed bij het verhaal van Pericles.

Homerus

Voor het leesonderricht bestond er één lesme-thode: het lezen van de werken van de dichter Homerus. Dat weten we door de vele citaten uit het werk van Homerus bij andere schrijvers, de discus-sies die plaats vinden aan de hand van Homerus én de vele papyrusfragmenten die met tekst van Homerus zijn gevonden en waarop overduidelijk de tekst van de Ilias en Odyssee verklaard werd.

Homerus stond dus op het lesprogramma. Er werd daarbij geen tijd verdaan met het leren van gra-mmatica of het oefenen met voorbereidende lectur. Homerus vormde direct het Aap Noot Mies waarmee kinderen leerden spellen. Delen van Homerus wer-den door kinderen uit het hoofd geleerd vanaf het moment dat ze konden lezen en schrijven. Het idee hier achter was, meende Plato die hierover schrijft, dat kinderen op zo'n manier jaloers worden op de daden van voorbeeldige mannen van vroeger, zulke mensen willen navolgen en hun best gaan doen net zo te worden als zij. Karaktervorming dus.

Diende het uit het hoofd leren van Homerus alleen daárvoor?

In een orale, mondelinge cultuur als de Griekse leerden de kinderen dus hele lappen Homerus uit het hoofd. Dat is op zich handig in een cultuur waarin schriftelijke teksten niet ruim voorhanden zijn. Je hebt dan ook als volwassene de nationale dichter altijd bij de hand, kunt desgewenst uit hem citeren of tijdens de symposia meepraten als er over een bepaalde tekstpassage gediscussieerd wordt. Je hebt dan een, wat we noemen, gedeeld cultureel kader.

Onderwijs was in Athene dus gericht op karak-tervorming, op goed burgerschap. Je moest worden opgevoed tot een goed burger, tot een volwaardig lid van de samenleving, die dezelfde normen en waarden én culturele achtergrond had als zijn me-deburgers. Daartoe diende het contact met onder meer Homerus. De leraar is dan ook verantwoor-delijk voor die karaktervorming, die de best moge-lijke burger op moest leveren.

Plato haalt in zijn werk de Politeia mensen aan die Homerus wel de opvoeder van de Grieken noe-men. Homerus zou volgens hen Griekenland hebben opgevoed en het zou dan ook de moeite lonen hem bij alle vragen over het gedrag en de opvoeding van mensen te raadplegen en te bestuderen. Home-rus is dan een leidsman, een autoriteit die vertelde hoe je in bepaalde situaties moet handelen.

Homerus vertelt ons ook veel en uitgebreid over de Griekse godenwereld. In alle verwikkelingen van de helden rond Troje of tijdens de terugreis van Odysseus naar Ithaka spelen goden een grote rol.

Wilde men dus iets weten over de goden, dan vol-stond een blik in Homerus. Wat was Zeus voor type god, hoe moest je de werkzaamheid van de godin Hera begrijpen, wanneer en waarom werden de goden boos? Bij welke gelegenheden veranderden ze in mensen, voor welke zaken in deze wereld kon je de goden verantwoordelijk houden, hoe zat het met de krachten in de natuur, zoals regen en blik-sem, de regenboog? Homerus was als het ware de bijbel der Grieken.

Xenophanes

De filosoof Xenophanes had echter al in de zesde eeuw voor Christus forse bezwaren tegen de wijze waarop Homerus de goden ten tonele voerde. De goden hadden volgens hem al te menselijke trekjes van haat en nijd en hielden er bovendien een du-bieuze seksuele moraal op na. Hoeveel kinderen had Zeus wel niet bij hoeveel vrouwen? Bovendien zei Xenophanes dat als de goden van de mensen op mensen lijken, op wie lijken dan de goden van de koeien? Xenophanes verzet zich hier tegen het antropomorfe godenbeeld dat Homerus de mensen probeert wijs te maken.

Plato

De houding van de latere Plato, de Plato op leef-tijd, tegenover poëzie is negatief. In de Politeia, een verhandeling over de beste vorm van staatsin-richting, trekt Plato van leer tegen kunst in het alge-meen en dichters in het bijzonder. Kunst bevat volgens hem geen kennis, geen waarheid, geen menselijke kwaliteiten, geen waarde. Ook de grote dichter Homerus ontsnapt niet aan het oordeel van Plato. Homerus had zich volgens hem gewaagd aan onderwerpen zoals oorlogvoering, politiek, maatschappij en opvoeding. En Plato vraagt zich in de Politeia dan ook af welke maatschappelijke om-standigheden eigenlijk verbeterd zijn dankzij Home-rus. Wetten? Oorlogsvoering? Technische uitvin-dingen? Mensen opvoeden en verbeteren? Niets van dit alles. Homerus had niets betekend voor het openbare leven. Verder gaat Plato, net als Xenop-hanes, tekeer tegen de manier waarop dichters en dus Homerus over de goden spreken. Volgens Homerus zijn goden leugenaars, die listen beramen en hinderlagen leggen, zij vermommen zich en wreken zich etcetera. Deze eigenschappen stroken niet met de morele voortreffelijkheid, die Plato hun graag toedicht. Het beeld van de goden bij Homerus komt dus wat betreft Plato niet overeen met hoe de werkelijkheid is, of in zijn opvatting zou moeten zijn: goden veranderen daarin niet, zij vermommen zich niet en misleiden en verleiden niet. Hier bij Plato is dus sprake van het eeuwig ware, waarvoor de dichters geen oog hebben. Homerus is volgens Plato ongeschikt als leerstof en als model.

Aristoteles

Ook de beroemdste leerling van Plato, Aristoteles, wijdt vele woorden aan Homerus, maar dan weer, in tegenstelling tot zijn leermeester Plato, in posi-tieve zin. U ziet: graven in de Griekse cultuur biedt voor elk wat wils. Zo verwijst Aristoteles in zijn werk de Poetica, dat een theoretische verhandeling is over de dichtkunst, meer naar Homerus dan naar welke Griekse tragediedichter ook, het eigenlijke onderwerp van dat geschrift. Aristoteles zag een rechtstreeks verband tussen het werk van Homerus en dat van tragediedichters zoals Euripides. Aris-

toteles beschouwt het werk van Homerus als het prototype, dé standaard voor het werk van de tragediedichters.

Alexander de Grote

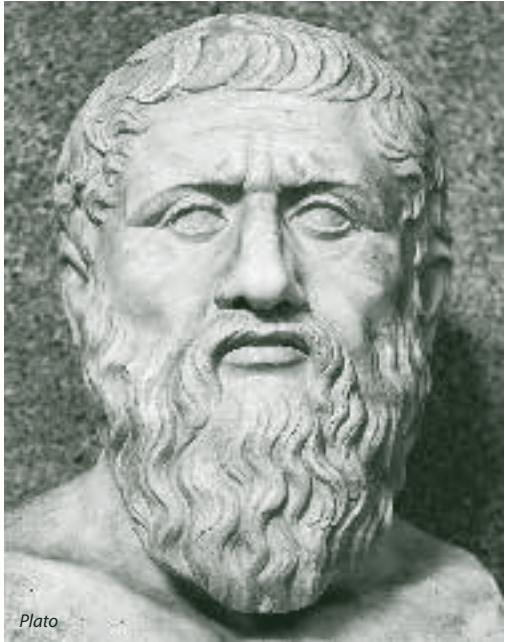
En dan is het nog maar een kleine stap naar Alexander de Derde van Macedonië, beter bekend als Alexander de Grote. Aristoteles was immers de leermeester van Alexander en zal hem hebben in-gewijd in de Griekse cultuur, zeden en gewoonten. Macedonië was, moet u weten, een buitengebied ten opzichte van het hart van Griekenland, dat Athene was. Echt de provincie, maar dan nog erger. Toch hadden ze daar hun zaakjes wèl voor mekaar: vader Philippus, koning van Macedonië, was al medio de vierde eeuw goed bezig met het uitbou-wen van zijn koninkrijk en wist toen dus ook één van Griekenlands meest getalenteerde leermees-ters, namelijk Aristoteles, aan zich te binden als leermeester voor zijn zoon, Alexander, later de Grote geheten. Hij immers verovert de toenmalige be-kende wereld, trekt als in een soort een verlate strafexpeditie op tegen wie hij beschouwde als de erfgenen van Troje, namelijk de Perzen. Aristote-les heeft Alexander de liefde voor Homerus bij-gebracht. Alexander beschouwde en betitelde de Ilias al vroeg als een handboek voor oorlogskunde en had die altijd samen met zijn dolk, dat wel, onder zijn hoofdkussen liggen.

Ik wil u twee anekdotes vertellen over Alexander, over hoe hij omging met de gedichten van Homerus, welke waarde Homerus voor hem had. Ten eerste: als Alexander de oversteek vanuit Macedonië naar het Oosten waagt komt hij eerst aan bij het oude Troje, offert daar aan de godin Athena de bescherm-godin van de Grieken in die andere oorlog, zalft dan het graf van Achilles, dé Griekse held in die Trojaanse oorlog en houdt vervolgens naakt met zijn vrienden een wedloop en bekranst dan het graf waarbij hij Achilles prijst, omdat hij na zijn dood een grote heraut van zijn daden heeft gevonden. Ik hoef u niet te vertellen wie die heraut, die pr-man, was.

Aan de stichting, door Alexander, van een nieuwe Griekse stad in Egypte, en dat is de tweede anek-dote, ging iets wonderbaarlijks vooraf. Aan Alexan-der verscheen 's nachts in zijn slaap een wonderlijk droombeeld. Het leek alsof een man met mooie grijze lokken en een eerbiedwaardig uiterlijk bij hem kwam staan en verzen uit de Odyssee citeerde, daarbij de plek aangevend waar de nieuwe stad, genoemd naar Alexander, gesticht moest worden. Naar aanleiding van deze droom zei Alexander dat Homerus, in zoveel opzichten wonderbaarlijk, blijk-baar ook een zeer kundig architect was. Zo is dus Alexandrië ontstaan.

Conclusie

En zo komen we langzaam bij het eind van deze voordracht. De conclusie is wat mij betreft genu-anceerd als het erom gaat te bepalen of Homerus een lust of last was voor de Grieken. Zij hebben wisselend over de waarde van hun nationale dichter gedacht, ieder weer vanuit zijn eigen invalshoek. Vast staat dat men niet om hem heen kon. Vast staat ook dat de man, die in de vierde eeuw één van de grootste rijken in de geschiedenis heeft gesticht, een grenzeloze aanbidding voor deze dichter had én zich blijvend door hem liet inspireren.

Plato

Homerus

Alexander de Grote (uit: stripalbum Alex)

Rieuwert Kok (1922-2014)

Met droefheid heeft het bestuur van Semper Floreat kennis genomen van het overlijden van oud-leerling Rieuwert Kok.

Sedert 2002 schreef Rieuwert met grote regelmaat stukjes voor de Tolle Belege. Het bestuur heeft grote waardering voor de betrokkenheid en het enthousiasme waarmee Rieuwert zich heeft ingezet voor onze verenigingskrant.

In juni 2010 verscheen er in de Tolle Belege een interview met Rieuwert zelf. Eppe van Veldhuizen zocht hem toen op in zijn woonplaats Nijbroek:

“(…) hoogst waarschijnlijk de oudste, vooroorlogse, in de Tolle Belege schrijvende oud-leerling van het Erasmiaans, in 1934 nog in het gebouw aan de Coolsingel begonnen. Een geheide alfa als je z’n stukjes, een gedegen bèta als je z’n loopbaan leest, een bijzondere man, een bijzonder oud-hoogleraar ook, een doorzetter, een strijder, een officier in de Orde.”

Wij gedenken met dankbaarheid zijn inzet en toewijding.
Namens het bestuur van Semper Floreat,

MARIELLE GISPEN-PRONK

in memoriam

Herinnering aan onze vriend Michiel Löwenberg

Wie in de periode tussen 1990 en 1997 op het Erasmiaans heeft gezeten kan hem niet gemist hebben, onze lieve vriend Michiel Löwenberg, die met zijn vlijmscherpe humor, brede interesse en eeuwige positiviteit zijn stempel op onze school drukte.

Na een rechtenstudie in Amsterdam is Michiel begonnen als advocaat bij Allen & Overy en heeft vervolgens een MBA aan Insead gevolgd. Echter, in het voorjaar van 2008 werd bij hem een melanoom geconstateerd. “Life is not about waiting for the storm to pass. Life is about learning to dance in the rain”. Zo pakte Chiel dat aan. Een onophoudelijke zoektocht naar nieuwe medicijnen en specifieke behandelmethodes volgde, die hem van Boston via Israël naar Brussel leidde. En tegelijkertijd liet Michiel zien dat hij alles uit het leven wilde halen, ondanks de dreiging en alle intensieve behandeltrajecten. Zo begon hij met een nieuwe baan bij een Nederlandse investeringsmaatschappij, Cyrt Investments. En richtte hij een stichting op, Join for Joy, die zich richt op jonge, kansarme kinderen in Afrika. Een initiatief dat inmiddels heel succesvol is.

Tot ieders groot verdriet heeft hij deze strijd, ondanks zijn ongeken­de energie en kracht, uiteindelijk verloren en is hij op 1 oktober 2012 overleden.

Mocht je een van zijn unieke momenten met zijn familie en met ons willen delen, dan kun je ons bereiken via onderstaande mailadressen.

STEFAN RAS (stefanras@hotmail.com) en ANTJE VAN EIKEREN (antjevaneikeren@hotmail.com)

Het adres in Rotterdam-Kralingen voor uw boeken, tijdschriften en wenskaarten

Lusthofstraat 43, 3061 WK Rotterdam

Lectuurwinkel Veenstra

Carlier Banketbakkerij sinds 1900

Advertentie uit Tolle Lege 1937

Voor MORDERDAG kunt u bij ons terecht:
TAARTEN, DOOSJEN CHOCOLADE,
DOOSJEN BISKUITEN,
AARDJES, VERPAKKINGEN.

Voor het REISSEIZOEN
DOOSJEN BISKUITEN
en ... MOET GUD.

B. J. CARLIER
AVENUE CONCORDIA 37,
Tel. 2605.

Ouder worden is dichterbij jezelf komen

Laatst was het weer zover: ik was jarig. Mensen feliciteerden me, herinnerden me eraan hoe snel de tijd gaat en dat ik volgend jaar aan een nieuw decennium begin. Meewarig, bijna. Maar toch gefeliciteerd, hoor!

me zo veel mogelijk schrijfster kon voelen. Stiekem. **De comeback van een jeugdroom**

Terug naar ouder worden. Want dat deed ik natuurlijk ook. Tegelijkertijd gebeurde er iets gekks. Hoe ouder ik werd, hoe vaker ik moest denken aan dat meisje dat schrijfster wilde worden. Ze was er nog. En ze wilde haar droom waarmaken. Steeds vaker barstte ik van de ideeën die ik gewoon moest opschrijven. Dus dat ging ik dan ook maar doen.

Schrijven voor snelle denkers

Ik schreef een lesboek over Zweden, dat van een privéprojectje uitgroeide tot een nog steeds groeiende serie werkboeken voor hoogbegaafde kinderen op de basisschool. Voor die boeken verdiep ik me in hoe kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (hoeveel zouden er daarvan rondlopen op het Eras?) omgaan met hun veelheid aan gedachten en gevoelens. Wat zijn hun valkuilen? Hoe kunnen ze hun sterke punten optimaal benutten? Op die manier leer ik elke dag nog veel over mezelf - vroeger en nu. Bovendien is schrijven voor kinderen een goede oefening in het vermijden van onnodig langdradig en ingewikkeld taalgebruik. Want zoals Einstein al gezegd schijnt te hebben: “If you can’t explain it simply, you don’t understand it well enough.”

Inspirerende opdrachtgevers

Nadat ik met het lesmateriaal mijn eerste stap richting schrijven had gezet, ging ik wervende teksten schrijven voor ondernemers. Na jarenlang geïsoleerd werken met onpersoonlijke vertaalbureaus als opdrachtgevers, heb ik nu opeens regelmatig gesprekken met inspirerende mensen. Allemaal hebben ze hun eigen bezigheden, drijfveren en hindernissen. Onze gesprekken daarover vat ik voor ze samen in teksten, bijvoorbeeld voor op hun website of blog. En omdat ik zelf ook ondernemer ben, steek ik altijd wel wat op van wat ze me vertellen.

Als schrijver de hele wereld rond

Intussen rolde ik door het lesboek dat ik over Zweden had geschreven in een nieuw wereldje: de reisjournalistiek. Ik ging reisverhalen schrijven op mijn blog en kom daarvoor op prachtige en soms ook avontuurlijke plekken. Tijdens die avonturen heb ik nog steeds veel aan dat

vertalen bij Latijn. Of ik nu luister naar een monnik tijdens een mis in een Servisch klooster, of tweetalige borden langs de weg zie staan in Noors Lapland, ik ga altijd op zoek naar aanknopingspunten op basis waarvan ik dingen beter kan plaatsen. Net als bij een Latijnse zin: kijken wat de persoonsvorm is en vanuit dat uitgangspunt steeds meer delen van de zin kunnen ontcijferen: onderwerp, lijdend voorwerp, meewerkend voorwerp...

Dat kunstje kun je veel breder toepassen dan alleen op het gebied van taal. Met behulp van het ‘rugzakje van algemene ontwikkeling’, zoals mevrouw Van Dijk dat tijdens haar lessen Nederlands noemde, plus een stel goed ontwikkelde analytische vaardigheden, vind je overal wel aanknopingspunten en kun je wat je onderweg tegenkomt plaatsen in de historische en culturele context. Zonder dat zou ik mijn reizen veel oppervlakiger beleven en er daardoor ook minder over kunnen schrijven.

Puzzelstukjes

Het lijkt er dus op dat ouder worden ervoor heeft gezorgd dat alle puzzelstukjes op hun plek konden vallen. Van het meisje dat wilde schrijven via heel veel lezen en leren naar vertalen en uiteindelijk toch weer schrijven. Het lezen en leren is gebleven, want mijn leerhonger lijkt met de jaren alleen maar groter te worden. Gelukkig maar dat je nooit te oud bent om te leren!

Het belangrijkste wat ik hiervan geleerd heb, is toch wel hoe belangrijk het is om jezelf te blijven - of te worden, mocht je van je pad zijn afgedwaald. Als je op een punt in je leven staat waarop je je afvraagt wat je eigenlijk wilt, dan kan het dus zeker geen kwaad om nog eens terug te denken aan waar je als kind van droomde. In mijn geval ben ik terwijl ik ouder werd steeds dichterbij dat meisje gekomen dat zich nog niet liet ontmoedigen door twijfels, maar op haar kamer schriftjes vol schreef met verhalen en gedichten. Dichter bij mezelf dus.

SANDRA VAN BIJSTERVELD

Sandra blogt op www.stralendschrijven.nl over tekstschrijven en reizen van Nederland tot Scandinavië en Oost-Europa.

Haar boeken voor hoogbegaafde kinderen zijn te vinden op www.topprojecten.nl. Op deze websites zijn ook haar contactgegevens en socialmedia-profielen te vinden.

Kralingse chic voor de ‘buitenring’ een eeuwige bron van vermaak

Zomaar een herinnering aan het Erasmiaans en zijn band met Kralingen. Voorafgaand aan de inauguratie van de eersteklassers lichting 1968 betrad Maurits de Savornin Lohman de aula – onder normale omstandigheden in gebruik als gymnastiekzaal voor de meisjes en op plechtige momenten verheven tot ceremoniële tempel – gekleed in korte broek. Als enige van alle jongens. Met ontblote knieën. Deze opmerkelijke kledij kon niet anders dan een onuitwisbare indruk maken. Op mij tenminste. Wat bezielde hem?

door **JOOST DE MAN**

Telkens wanneer ik, inmiddels zelf jarenlang woonachtig in het arcadische deel van Rotterdam, bij de minste of geringste voorjaarszonnestraal oer-Kralingse jongetjes in korte broek ontwaar, schieten de gedachten subiet naar Maurits en zijn schokkende verschijning van eertijds. Terwijl de sneeuw nét gesmolten lijkt, de gemiddelde Nederlandse moeder waarschuwt voor pressie op de borst en de capuchon nog eens strakker om het bevatelijke bolletje knoopt, daar verschijnt het Kralings kroost uit de gegoede kringen op straat in een tenue dat hartje zomer op het strand van Wassenarse Slag niet zou misstaan. Waarom, in 's hemelsnaam?

Antropologisch veldwerk
Een antwoord op de vraag wie dat toch is, die archetypische Kralinger, en of hij nog bestaat, is verre van eenvoudig. En is de band tussen Kralingen-Oost en het Erasmiaans Gymnasium ongebroken? Je moet in beide kringen, net als een stammonderzoeker in het Amazonegebied, gedurende jaren je ogen en oren goed de kost hebben gegeven, voordat al dat antropologisch veldwerk neerslaat tot een beetje coherent beeld. En dan nóg! In beide enclaves bivakkeren bood mij een inkijkje in de psyché van de Kralingse familie op het Erasmiaans... Is er inmiddels veel veranderd? Is er überhaupt, in deze tijd van razendsnelle en nauwelijks te volgen maatschappelijke ontwikkelingen, iets van bestendinging?

Keuvelen tijdens theevisites
Het Kralingen van weleer was een bomenrijk toevluchtsoord van vermogende patriciërsfamilies. Een halve eeuw geleden nog kende het nauwelijks bebouwing aan de oostzijde: van Prinsenland en Brainpark had niemand gehoord, de Van Brienenoordbrug moest nog in gebruik genomen worden. In het noorden lagen Kralingse bos en plas, in het zuiden stroomde de Maas. Niet zo gek dat Kralingse families, gezellig keuvelend tijdens theevisites, flanerend over lanen, borrelend aan eikenhouten tafels, zich tweehonderd jaar lang konden verheugen in Twiss... Ga zo maar door. De lijst is eindeloos. Die van soortgelijke anekdotes rond de specifieke karaktertrekken van de Kralingse 'lower upper class' eveneens. Er bestaan daar ongeschreven wetten, er zijn zakelijke en familiale connecties, maar

vooral onnavolgbare omgangsvormen en vreemde leefgewoontes; dat alles binnen die enkele vierkante kilometers, bevolkt door pakweg tweeduizend huishoudens, die voor de 'buitenring' een eeuwige bron van interesse en vermaak vormen, maar tegelijkertijd ongrijpbaar in hun finesses blijven.

in een publieke toespraak over zijn jeugd, toen de Laan van Woudestein de scheidslijn vormde tussen bebouwing en weiland, een onmetelijk niemandsland waarin hij en zijn vriendjes diefje-met-verlos speelden.

De Kralinger is, zo mag ik het toch omschrijven, ongedwongen chic, krenterig, voor de duvel niet bang, traditierijk en licht wereldvreemd. Is van dat lommerrijke 'dorp' en zijn opmerkelijke bewoners nog iets over? Je moet goed zoeken. Moet je eens kijken naar restaurant De Plasmolens. In het voormalig woonhuis van de familie Hioolen – in Kralingen sedert 1803 – fêteerden Kralingse ouders hun studerende zoon of dochter in het weekend op een varkenshaas in champignonroomsaus met krieltjes en doppers, een der culinaire hoogstandjes aldaar. Onverstoorbare kelners van het type 'lange sladood' bogen als knipmessen. Vanaf midden jaren negentig is dit toonbeeld van vormvaste burgerlijkheid verworpen tot een horecagelegenheid van massale proporties. Men wordt er bediend door nurkse jongelui, met andere zaken aan hun hoofd. Ook hier moet de gast zelf onthouden hoe de bestelling luidde, want daar is de kelner niet meer voor. "En de cola light was voor...?" Kortom, het heeft weinig zin om zich in het weekend aan de plasoever te vervoegen indien men de ware Kralinger zoekt.

En dat is nog maar één observatie. Voorheen kon men de Kralinger gemakkelijk herkennen aan zijn uitdossing. Dertig jaar geleden waren Kralingse dames getooid in 'geruite dan wel grijze plooirok, de slip-over of trui met v-hals, collegeschonen met gesp, loden jas of blauwe regencoat, donkerblauwe kniekousen of witte panty, de parelketting of losjes geknoopte fleurige jaal... Mannen waren gehuld in oude corduroy broek, suède jack of loden jas'. De bruine brogue van het slijtaste soort compleeteerde het geheel. In later jaren deed de bootschoen zijn intrede, een

De Kralinger was in geval van twijfel ook aan zijn wijze van voortbewegen simpel te herkennen: voor de vrouwen een ferme stap, met de voeten ietwat naar buiten gekeerd (vijf voor een op de analoge klok) en voor de heren een zeer langzame en grote pas, heupwiegend, het zitvlak naar achteren, met de in Van Bommel gestoken voeten lichtjes naar binnen.

mocassin met langsijz gewezen vetertje. Die kledingcode is jammerlijk veranderd. Bovenstaand uniform voor dames en heren is nu toch echt voorbehouden aan de opa- en omageneratie of jongeren die daarvoor de geestelijke leeftijd hebben bereikt: de kledingstijl is aanzienlijk losser, met als de gelegenheid het maar even toelaat een poloshirt en gemakkelijke pantalon (lees: bermuda) en voor de dames een poloshirt en gemakkelijke pantalon (lees: bermuda).

Zitvlak naar achteren
De ware Kralinger was in geval van twijfel ook aan zijn wijze van voortbewegen simpel te herkennen: voor de vrouwen een ferme stap, met de voeten ietwat naar buiten gekeerd (vijf voor een op de analoge klok) en voor de heren een zeer langzame en grote pas, heupwiegend, het zitvlak naar achteren, met de in Van Bommel gestoken voeten lichtjes naar binnen.

De afkeer van mannen jegens begroeiing op het gelaat is nog onverminderd. Snor, baard en bakkebaard zijn anathema. En voorts het mannenhaar der jongelingen kan probleemloos dagenlang ongewassen en ongekamd blijven; onder de dames van elke leeftijd blijven kapsels opgeld doen die modetrends negeren en in feite elke beschrijving tarten.

Ook de gedragscode in de buitenruimte is onveranderd, een achteeloos-joviale attitude, gepaard met een grenzeloos gebrek aan gêne. Voeg daaraan toe een door sommigen onzer als te luid bestempeld stemgeluid en een licht-geaffecteerde uitspraak (gekruid met oer-Rotterdamse woorden als bijvoorbeeld 'jop' voor 'dienstverband') en het plaatje is zo goed als compleet.

Vormloos regenhoedje
En dan het vervoer! Ofschoon Kralingen de laatste decennia is overspoeld door autoverkeer en een ware doorgangsroute is geworden, verplaatste de echte Kralinger zich van oudsher per fiets – zowel man als vrouw getooid met het karakteristiek hoofddekseel dat het beste te omschrijven is als 'vormloos regenhoedje' – met als noviteit van de laatste jaren de bakfiets met kinderscharre. Conector P. Baan kon men dagelijks tussen Wytemaweg en woonhuis zien peddelen op zijn zwarte kwaliteitsfiets; geen haar op zijn hoofd die eran dacht dit gemotoriseerd te doen of het moest in tramlijn 17 zijn geweest.

Echter, de moderne mens is automobilist, ook in Kralingen. De Volvo stationcar en Saab, voorheen hét standaardblik in de Kralingse lanen als toonbeeld van ingetogen smaak en degelijkheid, zijn ingeruild voor de Landrover en her en der zelfs Porsche Cayenne en Audi 8.

Waar komen die toch vandaan?

Gesloten circuit

Verenigingsleven? In clubverband hockeyt en tennist men nog steeds bij het geel-zwarte Victoria of Leonidas, men roeit bij roei- en zeilvereniging De Maas, zwemt in het Krallings Zwembad, men rijdt bij de Jockey Club in de Kralingse Manège, golft bij de Golfclub, in sommige gevallen na grondig balloteren. En de heren verpozen zich, slechts bij invitatie, bij het kegelspel in Herensociëteit Eendragt Maakt Magt. We weten hoe de jongeren verdwenen ná de Kralingsche School en Rotterdamse Schoolvereniging naar het Erasmusiaans – ook wel Montessori of Rotterdam's Lyceum –, vervolgens naar de Leidse en Rotterdamse universiteiten, om daarna als een haas terug te keren in de moederschoot van familiebedrijf of op andere toonaangevende posities in de Maasstad, met functies als advocaat, notaris, arts – niet zelden doorstromend tot bankier, 'havenbaron', politicus of dier entourage. Dit gesloten circuit is generaties lang in stand gehouden.

Slijtageplekken zijn evenwel pijnlijk zichtbaar: Victoria hapt begrotingstechnisch naar adem, langs het Krallings Zwembad zonnebaden de allergewoonste individuen, golfen mag tegenwoordig iedereen en bij Eendragt Maakt Magt is een generatie heren actief waarvan een groot deel zijn schouders ophaalt voor traditionele hoogtepunten in de clubkalender als wildverlofting, Koningsdag en Herendiner.

De rijke import in Kralingen heeft andere interesses, ja, diezelfde bezitter van Landrover en Porsche.

De Kralingse krachten van vandaag de dag zijn beurshandelaar, makelaar, 'iets in de ict' of handelens in onbegrijpelijke artikelen als kleding en interim-management. Deze Nieuwe Rijken, die voorheen hun gulden investeerden in Belgische of Hilligersbergse bakstenen, overspoelen met hun karrenvrachten vol snelle euro's de lanen, waar de vierde of vijfde generatie Kralinger tandenkarsend moet bekijken. Naast auto's van twijfelachtige makelij op de oude klinkers onder de negentiende-eeuwse replica-lantaren, levert deze instroom vanzelf ook verwatering van de gevestigde orde op. De Nieuwe Kralinger, zoals elke epigoon, neemt alle kenmerken van zijn omgeving klakkeloos over van zijn bureu, en dan in de overtreffende trap: luidruchtig in winkels, geen enkel oof voor de medeconsumēt of de volgorde van binnenkomst der andere klanten, overdreven joviale begroeting van soortgenoten – maar dat alles zonder het 'je ne sais quoi' van de zittende families, voor wie bij de gewone mens irritatie al snel overgaat in fascinatie. Bij de Nieuwe Rijken blijft het steken bij irritatie.

Kunt u ze niet uit elkaar houden? Behalve het automerk voor de deur is het gebruik van de Nederlandse taal een probate lakmoesproef: zegt men bijvoorbeeld chirurgie en arsjitect, en kan men een langgerekt 'ééé-nig' voortbrengen

en Alexander (later Voorschoterlaan). Waterstokers, wagenmakers, kuipers, koetsiers en andere negoties voeren wel bij de nabijgelegen opdrachtgevers.

Dat niet elke transactie contant werd afgerekend lag voor de hand. Gebruikelijk was dat leveranties van groente, vlees, zuivel en diensten op rekening geschiedden. Eens per maand of kwartaal, soms jaarlijks, volgde verrekening. Vertrouwen van jaren vormde de basis voor dit pof-systeem. Een Kralingse familie had krediet, in elke vorm en soort. En de solidariteit onder beviende families was groot.

Het huis van de familie Hoogeweegen – van distilleerderij Hulstkamp – in het Scheepvaartkwartier werd door de Duitsers in 1940 gevorderd hetgeen het gezin noopte spoorsslags te verkassen: in allerlij werd het huishouden van ouders, zeven kinderen, butler, chauffeur, tuinman en twee huishoudsters probleemloos verdeeld over enkele Kralingse gezinnen.

Maar het Oud Geld is zo goed als verdampd en het bezit tanende. Hetgeen het poffen soms tot bittere noodzaak maakt.

Voor buitenstaanders heeft het poffen in winkels ook nu nog absurde trekken. Als weer eens een persoon met een stapel onbetaalde waar de winkel uitloopt, onder het luiidkeels slaan van het 'Zet u het wél op de rekening?!' kan dat steevast rekenen op geamuseerde blikken, al was het maar omdat de toonzetting hier meer superioriteit nastreeft dan een verzoek om financiële clementie. De melkboer die jaren geleden zijn melkwijkje van de hand deed, moest zich aanzienlijke moeite getroosten de uitstaande vorderingen (te hoogte van een bedrag met vijf nullen (in gulden) in de lanen te innen. In een specious spending. Allermist chic, wel begrijpelijk.

De autochtone Kralinger haalt zijn neus op maar staat machteloos. De ellengebogen van mevrouw mogen inmiddels dwars door haar shetlandwollen pullover steken, de parelketting is toch heus van haar betovergrootmoeder uit 1860. Kijk, dat is nu het verschil. Maar wat heb je eraan? Want dat een adres 'in de lanen' garant staat voor zeker aanzien maar niet langer borg staat voor geld en macht, staat buiten elke discussie.

Neringdoenden en ambachtslieden

De Kralingse goeode families en de loslopende adel in de lanen baseerden hun macht, invloed en aanzien op bezit en bankbiljetten. Generaties lang kweekten families vertrouwen bij middenstanders en leveranciers: er was immers Oud Geld. Familiebedrijven, landerijen, bankrekeningen. De negentiende-eeuwse buitenplaatsen vormden naast zomerse ontspanningsoorden ook fabriekjes: touwslagerijen, katoenblekerijen, snuifmolens, boomgaarden. Het nuttige werd met het aangename verenigd. Rotterdamse koopliu en patriciërs, op de vlucht voor de zomerse stank van de binnenstad, namen hun handelsgeest mee op vakantie, als het ware.

Met de bebouwing van de buitenplaatsen, na de annexatie door Rotterdam in 1895, door er woonhuizen op te richten, werd rekening gehouden met ondersteunend personeel en toeleveranciers, wat we detailhandel gingen noemen. De Waterloostraat was een straat van 'neringdoenden en ambachtslieden', ingeklemd tussen Hoflaan en de Avenues Concordia

ook in het openbaar elk dubbeltje om. In een plantenwinkel was een Kralingse dame onaangenaam verrast toen zij de prijs van lobelia's bemerkte (1,95 euro) terwijl zij drie weken eerder 1,45 had betaald, voor dezelfde plantjes! Hoe de bloemenman ook bezoer dat het hier om een andere zending plantjes ging, weliswaar van dezelfde soort, maar op de veiling duurder ingekocht dan drie weken eerder, onder de aanhoudende druk van de dame zag hij zich genoodzaakt het restantbedrag te restitueren. Het is vaak de ander die de ware Kralinger uit een beschamende situatie redt.

U kent me toch? U weet toch wie ik ben?!

Fameus is het verhaal van de voornam dame, met de achternaam van een zakenbank, die in een Kralingse winkel een rekening van (omgerekend) 260 euro wenste te betalen met een bankcheque, toen digitaal betalen nog science fiction was. 'U kent me toch? U weet toch wie ik ben?!' aldus mevrouw. Met de rug tegen de muur besloot de ambachtsman de cheque te accepteren. Hij vervoegde zich ter verzilvering bij de vestiging van de zakenbank in Rotterdam, die helaas niet over een kas beschikte. Enige mogelijkheid daartoe, aldus het personeel, was een trip naar Amsterdam, waar de hoofdvesting wél kassiers herbergde. Aldaar diende hij 15 euro transactiekosten te voldoen – dat optellen bij de kosten voor het treinkaartje leidde tot de slotsom dat zaken doen met Kralingse families soms hoofdbreken oplevert.

En wat te denken van het gezin dat een kapitale villa in Kralingen-Oost had gekocht en het pand rigoureuus gestript aantrof, maar enkele weken later tóch een telefoontje ontving van de ex-Kralingse met het verzoek een plastic thermometer (merk Marskramer) uit de wijnkelder, vergeten bij de verhuizing, te demonteren en alsnog na te sturen. Wie het kleine niet eert... Luisterend naar de verhalen van poetsvrouwen in de lanen en wat zij krijgen aangeboden als versnapering bij de arbeid (opgewarmde koffie, oudbakken boterhammen), ontstaan ernstige associaties met het sprookje van Assepoester.

In een stampvolle winkel van slager Smit aan de Lusthofstraat hoorde schrijver dezee eens, tot zijn onvergetelijk genoeden, de slager tot zijn knecht roepen: "Één biefstukje van een ons voor mevrouw Nolst Trénitité!"

Chic, arm en zuinig, zonder enige schaamte

Kortom, de ware Kralinger is chic, arm en zuinig, zonder enige schaamte. Daarom blijft het fascinerend om te zien hoe elke import-Kralinger zich vanaf dag één tot betere tijden. Dergelijk verval komt boven water zodra het pand te koop wordt aangeboden en men zich tijdens de bezichtiging een hoedje schrikt van de uitgewoonde staat op verdieping één en hoger.

Kralingse vrekligheid

Bezuinigen is derhalve het parool en 'stille armoe' voedt als vanzelf de spreekwoordelijke Kralingse vrekligheid. De Kralinger staat dus bekend om zijn werk-lust, degelijke levensvisie en afkeer van opzichtigheid – de auto is oud en robuust, de kleding sterk maar sleets, fietstochten sparen benzine uit en de lampen gaan 's avonds om tien uur uit want morgen is het weer vroeg dag. De Kralinger draait,

schoolplein van de Kralingsche School: "Ik zou het leuk vinden als uw dochter bij mijn dochter op verjaarsvisite kwam..." "Mmm, dat moesten we maar niet doen."

Reservaat van uitstervende oude chic

Het aantal Kralingse kinderen, vooral van import, dat het Erasmusiaans bezoek is onverminderd: het gymnasium geeft cachet, met een diploma van het Erasmusiaans ben je in goed gezelschap. Dus de Nieuwe Rijken zetten ook goede tradities voort. En veertig jaar geleden bedroeg het leerlingenaantal 400 en nu driemaal zoveel, dus ook daarin zal het Kralingse aandeel minder prominent geworden zijn. En al die cohorten Erasmusiaantjes zijn inmiddels niet te onderscheiden van anderen tiens die je in selfies op Facebook voorbij ziet komen. De bordeauxrode pullover, grijze broek en afgetrapte brogues zijn zo goed als verdwenen.

Het is de schuld van de globalisering, meneer! Iedereen lijkt op iedereen, dus ook in Kralingen en ook op het Erasmusiaans. Het unieke Koopcentrum Den Toom is een gewone Albert Heijn geworden. Slagerij Smit bestaat allang niet meer. We kopen onze boeken nog wel bij J. Amesz maar stiekem in toenemende mate bij Amazon en Bol. Bij Van Yperen aan de Voorschoterlaan werkt niemand meer die Van Yperen heet. Op de IJclub kun je alleen tennissen... sterker nog, de naam IJclub is geheel verdwenen. Is het erg? Het heeft geen zin je te verzetten tegen wat onomkeerbaar is. En laten we wel zijn, de bedreiging van de tonijn in de Middellandse Zee is van veel ernstiger aard. Kralingen als reservaat van uitstervende oude chic – het idee heeft wel wat.

Die schaaamteloze krenterigheid van de eigenzinnige Kralinger is gelukkig springlevend. Opgroeien in 's winters spaarzaam verwarmde en half verlichte huizen lijkt als vanzelf een onverwoestbaar ras te hebben gekweekt. Fietsend over de West-blaak, 's ochtends tussen acht en half negen op doordeweekse dagen, bevind je je tussen een bijna eindeloze stroom scholieren in westelijke richting. In verkiezingstijd lees je op het traject 'Kies Quinten voor praeses' in krijgt op het pla-veisel of 'Isabelle voor quaestor' op stickers aan de lantarenpalen. De Kralingse influx op het Erasmusiaans lijkt gegarandeerd; alleen ze steken minder af ten opzichte van de rest. Op een vroege voer-jaarsochtend in een waterig zonnetje, als je geluk hebt en op het fietspad goed uit je doppen kijkt tussen je sjaal en wollen muts door, ontwaar je soms dat ene jongetje op een iets te grote fiets, z'n iets te grote Eastpak rugzak achterop, onverstoorbaar voorttrappend in korte broek. Zonder hypothermische verschijnselen, omdat het de enige manier is waarop het hoort.

(Voor dit artikel is geput uit eerder gepubliceerde verhalen van de hand van deze auteur.)

Choice of my life

Choice of my life was het eerste muzikale nummer dat hij schreef, over het dilemma al op jonge leeftijd voor de keus gesteld te worden wat je met de rest van je leven gaat doen.

Olivier de Neve (eindexamen 2005) heeft de keuze van zijn leven durven maken. Twee jaar geleden besloot hij zijn baan als marketing manager op te geven om zich als singer-songwriter onder de arties-tennaam Oliver Alexander volledig aan de muziek te wijden.

Er is geloof, moed en doorzetting nodig om de weg vrij te maken je passie te volgen. De Neve durfde het aan een vaste baan met comfortabele condities in te ruilen voor een muzikale carrière die de minste zekerheid te bieden heeft. Hiermee zou De Neve niet misstaan op de Wall of Fame. Immers, de oud-leerlingen die op die eregalerij vereeuwigd zijn, hebben ieder op zijn eigen wijze het hoofd boven het maaiveld durven uitsteken. Maar alleen met het bepalen van de koers van je leven ben je er nog niet. Voor een plek op de Wall of Fame zijn ook prestaties en bekendheid nodig.

Het Erasmusiaans stond bij toeval aan de basis van zijn gekozen levensweg. Of liever gezegd het ogenschijnlijke toeval zelf stond aan die basis. Als zijn docent Engels hem voorstelt of een boekverslag of een sonnet te schrijven over het thema van het boek bezwijkt ook een ijerige leerling als De Neve voor de weg van de minste weerstand. Het boek leest hij dus niet en het thema zoekt hij wel op, op internet. Het schrijven van een sonnet blijkt hem dan gemakkelijk af te gaan en wat meer is: hij vindt het nog leuk ook. Hij schrijft nog een paar sonnetten. Op dat moment is er een songwriter geboren. Een loflied op het toeval dus.

De poëzie zelf weet geen grote liefde in hem op te wekken. “Gedichten lees ik zelden.”

Op zijn schooltijd zelf kijkt De Neve met gemengde gevoelens terug. Aan de eerste jaren op het Erasmusiaans bewaart hij geen heel zonnige herinneringen. Het begin is moeizaam. Hij is een zachtvaardige, ijerige jongen, wil graag het beste jongetje van de klas zijn en wordt om die redenen gepest. Maar met het klimmen der jaren wordt het schoolleven steeds leuker voor hem. Uiteindelijk beschouwt De Neve deze periode als de gelukkigste en meest vormende van zijn nog jonge leven.

Zijn eerste schreden op het muzikale pad zet De Neve met de oude saxofoon van zijn vader. Toch heeft De Neve het serieuze muzikale talent onmiskenbaar van moeders zijde.

“Mijn vader is niet muzikaal. Ik was zelfs verbaasd dat hij een saxofoon had. Het zit bij de familie van mijn moeder. Mijn oma is een van mijn inspiratiebronnen. Zij is tot haar 93e jazzpianiste en zangeres geweest. Zelfs in het bejaardentehuis trad zij nog op.”

Voor de saxofoon bleek hij nog te jong. Zijn longen waren onvoldoende ontwikkeld. Op de basisschool begint hij met piano- en zanglessen. Hij zingt met Oscar Verhaar (zie interview pag. 6 van deze TB, red.) in het Rotterdams Jongenskoor.

Hoewel hij jarenlang met plezier in het koor zingt is de klassieke muziek niet echt aan hem besteed. Door de vele regels voelt De Neve zich te veel gestuurd. Het is te schools, er is weinig ruimte voor eigen interpretatie.

“Te stijfjes vond ik het. Te veel volgens het boekje. Toen ik de baard in de keel kreeg ben ik gestopt met het jongenskoor en met het zingen van klassieke muziek. Ik ben meer naar jazz muziek gaan luisteren. In eerste instantie de gebaande paden van ‘crooners’ zoals Frank Sinatra. Ook jazz muziek kent regels die bepalen wat je wel en niet moet doen. Maar binnen die regels is er van alles mogelijk. Mensen die niet snappen hoe jazz muziek in elkaar steekt denken dat het maar een beetje gepiel is; een saxofonist die heel veel noten achter elkaar speelt bijvoorbeeld. Maar de akkoorden die eronder zitten zijn de regels die bepalen wat je wel en niet kunt doen. Binnen die grenzen kan er heel veel.”

Naast het schrijven van teksten begint hij ook met het componeren van muziek. Omdat het één niet zonder het ander kan vindt hij. Zijn dubbele debuut vindt plaats op de M&D-avond van het Erasmusiaans waar hij voor een publiek van leerlingen en docenten zijn allereerste liedje “Choice of my Life” ten gehore brengt. Hij krijgt een staande ovatie. De aanmoediging en het enthousiasme

die hem vanuit het publiek ten deel vallen doen wonderen voor zijn nog wat wankel zelfvertrouwen.

“Iedereen op school praatte er opeens over. Het werd enige tijd lang zelfs een soort hitje op het Eras-

miaans. Ik heb het liedje ook nog tijdens de promotie in de Laurenskerk mogen vertolken. Zulke eerste stappen zijn heel belangrijk. Ik raakte hierdoor erg gemotiveerd.”

Maar hoe groot de aantrekkingskracht van de muziekwereld ook voor hem is, het lijkt hem toch verstandiger na zijn eindexamen een studie te volgen met goede vooruitzichten voor het vinden van een baan. In dit kader past de studie Bedrijfskunde en geheel volgens eigen plan schrijft hij zich in aan de Erasmus Universiteit.

“De realiteit was nou eenmaal dat een groot deel van de studenten dat van het conservatorium afkomt werkloos is. Dat zag ik niet zitten.”

De Neve kiest voor de richting marketing, studeert binnen vier jaar af en vindt een baan als marketing

manager. Met een ordentelijke en overzichtelijke carrière en overzichtelijke carrière in het vooruitzicht stelt De Neve zich de voor hem onvermijdelijke vraag: is dat alles? Het idee dat hij dit werk de komende veertig jaar zou moeten blijven doen, dat zijn sluimerende muzikale ambities wellicht zouden vastlopen beneemt hem bijkans de adem.

Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Na ruim drie kantoorjaren voelt hij dat de tijd rijp is om ruimte te geven aan zijn eigenlijke aspiraties. Hij neemt dan een drastisch besluit.

“Ik wil nu mijn droom najagen, het roer omgooien en als singer-songwriter aan de slag. Eigenlijk bestaat het ‘juiste’ moment niet. Je moet het gewoon doen. Maar ik heb het wel goed voorbereid. Ik heb veel gespaard om een financiële buffer te hebben omdat ik er rekening mee hield dat ik ooit deze stap zou gaan zetten.”

Deze omweg heeft De Neve nodig gehad om zijn leven een andere richting te kunnen geven. Wie zijn zijn inspiratiebronnen?

“The Beatles. Een inspiratiebron voor veel artiesten. De popmuziek van vandaag is nog steeds gebaseerd op het model dat the Beatles hebben geïntroduceerd. Billy Joel. Ik heb hem pas een paar jaar geleden leren kennen. Hij heeft een heel breed repertoire. John Mayer, een van de helden van deze generatie. Kan spelen, zingen, schrijven en is ook goed op het podium. Adele, zij kan zowel het grote publiek bekoren als critici. Amy Winehouse, haar dood heeft me echt geraakt. Eeuwig zonde dat we niets meer zullen meemaken van haar grote talent. Rufus Wainwright, Jamie Cullum en om dicht bij huis te blijven, Jacqueline Govaert en Alain Clark.

Ik heb toch meer respect voor artiesten die ook hun eigen nummers schrijven dan die alleen maar goed kunnen zingen. In het eerste geval kan ik ze echt als een inspiratiebron zien. Vaak weet ik als ik de muziek schrijf wat het thema gaat worden. Ik word

ook geïnspireerd door mijn eigen levenservaringen. Soms doe ik maanden over een nummer. Maar toen mijn ex-vriendin de relatie verbrak schreef ik binnen een kwartier nadat ze deur achter zich had dichtgetrokken een liedje om mijn verdriet van me af te schrijven. Dat is wel mijn record.”

Als muzikaal ondernemer verdient hij zijn geld met optredens met zijn band en zakelijke adviezen aan muzikanten. De verkoop van zijn songteksten begint te lopen. Is hij nooit bang dat zijn teksten gejat worden?

“Zeker. Je liedjes zijn je kapitaal. Ik wacht vaak zo lang mogelijk voordat ik ermee naar buiten kom. Er wordt soms één op één gestolen. Maar meestal is het moeilijk vast te stellen wat ‘geïnspireerd is door’ en wat echt gestolen is. Ik controleer mezelf altijd en als het liedje ergens op zou lijken breng ik het niet uit. Tot nu toe is dat nog niet voorgekomen. Maar ik heb ook mijn inspiratiebronnen. Op school leerden we een term uit de retorica, aemulatio via de creatieve imitatio. Je imiteert eerst wat er al is in de hoop dat je het kunt overstijgen. Ik ben heel kritisch: er gaan bij mij veel nummers de prullenbak in. Het blijft schaven.

Wat ik heb meegekregen van andere songwriters is dat je goed moet kijken hoe je je spectrum weer kunt uitbreiden. Ik ben nu ook aan het co-writeren, samen met andere songwriters een nummer schrijven. Dat is heel moeilijk. Het moet klikken. Bij zo’n klus weet je al binnen een paar minuten of het wat gaat worden. Net als met daten.”

Daten. Over zijn liefdes leven hebben we het nog niet gehad.

“Ik ben op dit moment aan het daten. Er zijn fases

van relaties en fases dat ik alleen ben - voor beide is wat te zeggen. Ik ben 27 en heb geen vaste vriendin. De keuze voor muziek is ook een keuze voor een zekere vorm van vrijheid.”

Als we het nog even over aemulatio mogen hebben: wat denkt De Neve nog te kunnen toevoegen aan de muziek? Alles lijkt al te zijn uitgevonden. Kunnen er nog revoluties plaatsvinden?

“Dat vind ik een moeilijke vraag. Een muzikale revolutie zie je nooit echt aankomen. In

de jaren ’80 van de vorige eeuw was de elektronische muziek revolutionair maar daar heb ik minder mee.”

Denk je iets vernieuwends te kunnen bewerkstelligen?

“Vernieuwend in de zin van een revival van bepaalde stijlen: dat kan heel vernieuwend zijn. Als je Billy Joel neemt: er is in de muziek niets wat daar op lijkt. Ik mis dat soort muziek echt op de radio. Misschien is er ook geen markt voor op dit moment. Maar zoals Steve Jobs van Apple zei: wij doen geen marktonderzoeken want dan ga je ervan uit dat mensen weten wat ze willen. Maar de mensen weten pas wat ze willen op het moment dat het voor hun neus staat.

Ik heb niet de illusie dat ik een revolutionaire artiest ben maar wel dat ik iets vernieuwends zou kunnen toevoegen. Ik ben geen prototype muzikant.”

Op de vraag wat De Neve zou doen als deze carrièreswitch niet zou lukken reageert hij terughoudend.

“Ik vind het onprettig om te praten over een dergelijk scenario want ik ga daar helemaal niet van uit.”

Maar stel dat...

“Spijt zal ik er nooit van hebben. Als ik later oud en beverig in mijn schommelstoel zit dan hoef ik niet te denken: had ik maar...”

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Can't Fake It

Tekst en muziek: Olivier de Neve

*I cannot face your eyes again
Will not embrace my lies and plans
Can't fake it anymore, no I can't fake it anymore, get out*

*Sure I thought I liked your smile
But what it brought was not worthwhile
Can't fake it anymore, no I can't fake it anymore, get out*

*I could act like I love you, every day and every night
But we'd both know that it was a lie
I could kiss you and hold you and make you feel alright
But frankly, my love has run out of supply*

*Pandora's box is open wide
I've gotta find a place to hide
Honesty makes worlds collide*

*Now that I took a shot
I almost forgot
I never liked your underwear, the smell of your breath was hard to bear, you lack every kind of female flair, I'd much rather go out with Claire*

*I can't stay put, with these running feet
My own Robin Hood is still incomplete
I can't fake this anymore, I can't fake it anymore, get out*

*The time has come, to come clean to you
What you've become, is my oldest shoe
Can't fake it anymore, no I can't take it anymore, get out
Can't Fake It*

Tekst en muziek: Olivier de Neve

*I cannot face your eyes again
Will not embrace my lies and plans
Can't fake it anymore, no I can't fake it anymore, get out*

*Sure I thought I liked your smile
But what it brought was not worthwhile
Can't fake it anymore, no I can't fake it anymore, get out*

*I could act like I love you, every day and every night
But we'd both know that it was a lie
I could kiss you and hold you and make you feel alright
But frankly, my love has run out of supply*

*Pandora's box is open wide
I've gotta find a place to hide
Honesty makes worlds collide*

*Now that I took a shot
I almost forgot
I never liked your underwear, the smell of your breath was hard to bear, you lack every kind of female flair, I'd much rather go out with Claire*

*I can't stay put, with these running feet
My own Robin Hood is still incomplete
I can't fake this anymore, I can't fake it anymore, get out*

*The time has come, to come clean to you
What you've become, is my oldest shoe
Can't fake it anymore, no I can't take it anymore, get out*

Piet Moerman 100 jaar

Op 15 juni 2014 viert oud corrector Piet Moerman (PPM) zijn honderdste verjaardag.

Adres:
Verzorgingstehuis Haagwijk
Kamer 435
Beethovenlaan 2
2324 EL Leiden

lid worden?

Lid worden? Dat betekent twee keer per jaar een Tolle Belege op de mat met artikelen over het Erasmiaans, in verleden en heden. Semper Floreat organiseert jaarlijks diverse evenementen en elke vijf jaar een reünie.

Het lidmaatschap kost 15 euro per jaar, voor studenten 10 euro (maximaal vijf jaar). Aanmelden voor het lidmaatschap kan via e-mail en via de gewone post. Vermeld in uw e-mail uw volledige naam, adres, uw jaar van eindexamen en uw telefoonnummer. Uw mail kan naar administratie@semper-floreat.nl

Ondergetekende geeft zich tot wederopzegging op als lid van Semper Floreat:

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Telefoon: _____ E-mail: _____

Eindexamenjaar: _____

Handtekening: _____

Graag opsturen naar: Semper Floreat, p/a Elisabethlaan 12, 3051 JB Rotterdam

Esfahan

Arts and Jewels

Al 50 jaar Rotterdam's toonaangevende juwelier van edelstenen en juwelen

Kruiskade 84, 3012 EH Rotterdam - Telefoon: 010-4133665

Dinsdag t/m vrijdag: 10.00 - 17.30 uur - Zaterdag: 10.00 -17.00 uur

Focus op resultaat

“Simmons & Simmons ‘can compete with the best. It provides legally sound, practical advice’.”
Chambers Europe 2012

Simmons & Simmons

Simmons & Simmons is een toonaangevend advocatenkantoor met 22 vestigingen in Europa, Azië en het Midden-Oosten. De Amsterdamse vestiging is geworteld in een nationale historie van 125 jaar. Hollandse nuchterheid in een internationale setting.

Onze focus op de sectoren Asset Management & Investment Funds, Financial Institutions, Energy & Infrastructure, Life Sciences en Technology Media & Telecommunications stelt ons in staat onze cliënten op topniveau te adviseren over alle juridische aspecten van nationale en internationale zaken en transacties.

T 020 722 2500
E netherlands@simmons-simmons.com

simmons-simmons.com
elexica.com